Názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19

Jitka Černocká

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Jitka Černocká**
Osobní číslo:	**H19480**
Studijní program:	**B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia:	**Kombinovaná**
Téma práce:	**Názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti základního školství, metod vyučování a online vyučování.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

FRANIOK, Petr a Dana KNOTOVÁ, ed., 2008. Učitel a žák v současné škole: sborník z 15. konference České pedagogické společnosti. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s Českou pedagogickou společností. ISBN 978-80-210-4752-5.
CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. Výkladový slovník z pedagogiky. 583 vybraných hesel. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.
PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a JIří MAREŠ, 2013. Pedagogický slovník. 7. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
ZLÁMALOVÁ, Helena, 2001. Úvod do distančního vzdělávání. Olomouc: Univerzita Palackého. Texty k otevřenému a distančnímu vzdělávání. ISBN 80-244-0276-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **26. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 26. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby [1];
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 [2];
- podle § 60 [3] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 [3] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně .....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, s kterými proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:
(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:
(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.
(2) Není -li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není -li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19. Jedná se o žáky 7. -9. tříd. Teoretická část je rozčleněna do tří kapitol. První se zabývá vyučovacím procesem, v další části jsou ukázány role všech aktérů školního procesu a poslední kapitola se věnuje online vyučování. Praktickou část tvoří kvantitativní výzkum realizován za pomoci dotazníkového šetření. Podílelo se na něm 178 účastníků. Na základě výsledků bylo zjištěno, že žáci základních škol vnímali distanční výuku spíše negativně.

Klíčová slova: distanční výuka, role rodiče, školy, učitele, žáka, vyučovací proces.

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on primary school students' opinions on distance learning during the Covid-19 pandemic. The theoretical part is divided into three chapters. Thesis deals with the teaching process the next part shows the roles of all involved participants and the last chapter describes the matters of online teaching. The practical part consists of quantitative research carried out with the help of a questionnaire survey. 171 participants were included. The research results found that primary school students perceived distance learning predominantly negatively.

Keywords: distance learning, the role of parents, school, teacher, students, teaching process.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem za rady, podporu a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné

OBSAH

Úvod *12*
I. TEORETICKÁ ČÁST *14*
1 Vyučovací proces *15*
1.1 Typy výuky **15**
1.2 Fáze výuky **15**
1.3 Formy výuky **16**
1.4 Cíl výuky **17**
1.5 Obsah výuky **17**
1.6 Vyučovací zásady **17**
2 Role aktérů ve výuce *18*
2.1 Role učitele ve vyučovacím procesu **18**
2.2 Role učitele ve vyučovacím procesu při online výuce **19**
2.3 Role žáka ve vyučovacím procesu **19**
2.4 Role žáka ve vyučovacím procesu při online výuce **20**
2.5 Role školy ve vyučovacím procesu **20**
2.6 Role rodiče ve vyučovacím procesu **21**
2.7 Role rodiče při online výuce **21**
3 Distanční výuka *22*
3.1 Pozitiva distanční výuky **23**
3.1.1 Představení nových pomůcek 23
3.1.2 IT znalosti 23
3.1.3 Březová - „Školy na konci světa“ 24
3.2 Negativa distanční výuky **24**
3.2.1 Zpomalení sociálního procesu 25
3.2.2 Omezení pohybových aktivit 25
3.2.3 Oční problémy 25
3.3 Zkušenosti s distanční výukou **26**
3.3.1 Zkušenosti v ČR 26
3.4 Protiepidemiologické opatření v době Covid-19 v Evropě **27**
3.4.1 Zkušenosti s distanční výukou ve světě 28
3.5 Výsledky České školní inspekce **28**
3.6 Výsledky českého statistického úřadu – používání moderních technologií u mladistvých **30**
II. PRAKTICKÁ ČÁST *31*
4 Úvod do praktické části *32*

4.1 Cíl výzkumu 32
4.2 Výzkumné otázky 32
4.3 Metody výzkumu 33
4.4 Výzkumný soubor 33
4.4.1 Metoda sběru dat 33
4.5 Vyhodnocení dat 33
4.6 Faktorová analýza 43
5 Výsledky výzkumu 51
6 Doporučení pro praxi 54
Závěr 56
Seznam použité literatury 58
Seznam použitých symbolů a zkratek 62
Seznam použitých grafů a tabulek 64
Seznam příloh 65

ÚVOD

V naší práci se zajímáme o velmi aktuální téma dnešní doby, a to Názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19. Nákaza SARS-CoV-2 byla 12. 3. 2020 vyhlášena světovou organizací WHO za pandemii. Brzy na to došlo v České republice ve všech stupních škol k ukončení prezenční výuky. Začalo se vyučovat distanční výukou a kvůli epidemiologické situaci došlo téměř na dva roky k uzavření škol. Pouze nejmenší žáci se mohli od 12. dubna vrátit ve střídavém režimu, ovšem za podmínek, že se budou dvakrát týdně testovat. Do této doby se distanční výuka v naší zemi používala pouze ojediněle při výuce na vysokých školách. I přes velkou celosvětovou proočkovanost se nedaří pandemii zcela zastavit. Virus Covidu-19 neustále mutuje a vrací se v různých podobách. Napadá žáky, studenty i učitele napříč celým naším školstvím. Z tohoto důvodu je nanejvýš potřebné se o tuto problematiku dále zajímat a čerpat z pozitiv distanční výuky. Protože ať už virus Covidu-19, nebo jiná nenadálá událost nám v budoucnu může opět znemožnit prezenční výuku. Proto je potřebné se na takové nečekané případy připravit.

Touto tématikou se jistě zabývají autoři ze zahraničí, ale i v České republice je předmětem zájmu. I my v naší bakalářské práci uvádíme dva zdroje, ze kterých jsme pro srovnání s naším výzkumem čerpali. Je to Sborník příspěvků XXIX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu a následně autoři Rokos a Vančura ve Vědeckém časopisu České pedagogické společnosti.

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí. V teoretické části se nejdříve věnujeme vyučovacímu procesu, kterým si každý žák ve své školní docházce projde. Ukážeme si, z čeho se skládá vyučovací proces. Předvedeme si jeho rozlišnosti ve fázích, formách, cílech, obsahu a typech výuky. Neopomeneme ani vyučovací zásady. Protože vyučovací proces ovlivňuje každého žáka a provází ho jeho celým studiem od základní, přes střední až po vysokou školu. Každý žák je individuální bytost s jedinečnými schopnostmi a každému vyhovuje jiný styl, je nutné žáky a studenty seznámit s celou jeho rozmanitostí. Dále si ukážeme role aktérů při běžné i online výuce. Za aktéry jsou zde považování žáci, rodiče, učitelé i samotná škola. V následující teoretické části si vysvětlíme pojetí různých autorů na distanční výuku a ukážeme dodatek školského zákona, který vyšel v platnost až v době pandemie Covid-19. Budeme zde také prezentovat všechna pozitiva distanční výuky jako představení nových pomůcek, rozvoj IT znalostí, ukážeme si Březovou-Školy na konci světa, kde distanční výuka dobře funguje již několik let na základním i středním stupni. Bude také demonstrovat negativa distanční výuky. Mezi ně například patří zpomalení socializačního procesu, velké omezení pohybových aktivit, oční problémy. Ukážeme si i zkušenosti s distanční výukou u nás a opatření, za kterých bylo v Evropě žákům umožněno docházet do školských zařízení. Také naznačíme, co se stalo v době distanční výuky ve světě. Zveřejníme výsledky České školní inspekce, vysvětlíme rozdíly mezi synchronní a asynchronní výukou. Dále uvedeme výsledky Českého statistického úřadu v používání moderních technologií u mladistvých.

V praktické části této práce si nejdříve objasníme výzkumný desing, kde ukážeme, co budeme zkoumat a ustanovíme výzkumné otázky a cíle. Dále připomeneme výzkumný soubor a výzkumnou techniku a předložíme způsob zpracování dat. V další kapitole praktické části se věnujeme analýzou dat výzkumného šetření a faktorovou analýzou. Data následně objasníme a srovnáváme s daty z jiných výzkumných šetření. Uvádíme doporučení pro praxi, co se týče distanční výuky a žáků samotných. Jak už bylo uvedeno cílem praktické části jsou názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19. V naší práci jsme se rozhodli pro kvantitativní výzkum uskutečněný dotazníkovým šetřením.

Použitelnost této bakalářské práce spatřujeme především v ukázání negativních stránek distanční výuky oproti prezenční výuce z pohledu žáků. Doufám, že práce poskytne alespoň zlomek informací k objasnění dané problematiky, která by se měla i nadále zkoumat z jiných pohledu, např. z pohledů učitelů, nebo rodičů, či jiných odborníků z oblasti školství.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYUČOVACÍ PROCES

Pedagogika je věda souhrnné celoživotní výchově dětí, mládeže a dospělých. Výchova je záměrný, cílevědomý proces, který všestranně rozvíjí jedince i s jeho individuálními dispozicemi. Přičemž výchova a učení je spojováno již se vznikem civilizace. Dnes je realizovaný hlavně prostřednictvím školního vyučování. Největším představitelem našeho školství je bezesporu Jan Ámos Komenský. On jako první prezentoval didaktiku jako umění vyučovat. Didaktiku podle jeho zaměření můžeme rozlišovat na obecnou, předmětovou, oborovou a školní, která představuje teorii vyučování. Používáme výukové metody, kterými označujeme konkrétní didaktické prostředky, kvůli kterým dosahujeme výchovně vzdělávacích cílů. Přičemž metodou myslíme cestu, která směřuje k cíli. Vyučovací proces je cílevědomé, systematické, záměrné působení na žáky uskutečňované pod dohledem učitele během jasně vytyčených forem. Vyučovací proces provází žáky v celém jejich studiu, proto si ho následně více přiblížíme. Vyučováním se rozumí přenos informací z učitele na žáka s cílem dosažení co nejlepších výsledků. Velmi záleží na zkušenostech kantora, jak si poradí s kurikulem (obsahem a učivem). I když jsou v didaktice, pořád objevovány nové pojetí, jsou kantoři kreativní a ti, jež setrvávají u stereotypů.

Jak uvádí Zormanová, vyučovacím procesem se myslí proces, do kterého vstupuje žák, učitel a učivo s cílem provést výchovně vzdělávací cíle. Koná se za podmínek, kdy jedinci vchází do oboustranných vztahů. Z obsahu vzdělávání musí vycházet kantor, ale musí upravit učivo tak, aby bylo přijatelné pro žáky. (Zormanová, 2014)

1.1 Typy výuky

Ve vyučovacím procesu je správné střídat všechny typy výuky. Musíme ovšem přihlížet k věku žáků i jejich individuálním potřebám. Máme několik typů výuky. Mezi ně patří informativní, heuristická, produkční a regulativní.

Jak zmiňují Zormanová a Maňák typy výuky se dělí na: Informativní, v tomto typu výuky přebírá aktivitu učitel. Ten je v dominantní roli a využívá řečnickou slovní kulturu. Žák je zde pouze v roli příjemce informací. Učitel používá různorodé pomůcky, většinou se jedná o metodu výkladu nového, náročného učiva, nebo ukazuje pokusy. V tomto typu výuky se nejvíce uplatňuje pamětní učení a kritizuje se pasivita žáků. Heuristická, kdy jsou edukanti vedeni učitelem k samostatnému objevování, tvořivosti, vyvozování nových poznatků a rozkvětu myšlení. Žák se nachází v aktivní roli, dochází k samostudiu, třídění a zpracování informací, které umí student použít ve složitém úkolu. Učitel působí v roli průvodce. Využití je u problémové výuky. (Zormanová, 2014; Maňák 2003). Výuku dělíme i na produkční, ve které dochází k pracovní činnosti studentů, které směřují k určitému produktu. Důraz se klade hlavně na osvojení praktických dovedností. Žáci jsou směřování k samostatnému zpracování komplexního problému související s životní realitou. Jedná se o učení v tzv. životních situacích. Cílem je posílit studentovu aktivitu, zájmy, potřeby, zkušenosti. (Maňák, Švec, Janík, 2017). Regulativní typ výuky, v tomto typu výuky je žákova činnost a všechny jeho úkoly regulovány, např. prostřednictvím programu (počítačů, algoritmů, vyučovacích automatů). Ty probírají malé logické úseky učiva, kterým se říká kroky. Žák má pravidelnou zpětnou vazbu od programu. Program hodnotí žákův výkon a tím ho udržuje aktivní. (Maňák, 2003; Zormanová, 2014)

1.2 Fáze výuky

Fáze výuky jsou nedílnou součástí vyučovacího procesu. Jsou hodiny, kdy dojde k prostřídání všech fází výuky. Ovšem ne všechny je potřebné provádět vždy.

Maňák a Zormanová nazývají první fázi motivační fáze. Motivační fáze– kdy je žák učitelem připravován na učení po stránce psychické. Efektivně u edukanta navozuje pozornost zajímat se o téma, které bude probírat. Kantor může své žáky motivovat také nevědomě, a to svým vztahem k nim, zaujetím pro danou látku, nebo svým chováním. Velmi často jsou k motivaci využívány odměny a tresty, k nimž bývají žáci velmi citliví. Pochvala musí být spojena s prováděnou činností. Žák musí být jasně seznámen i s kritérii, za co má být kárán. Trest musí být přizpůsobený míře provinění a jeho forma dobře zvážena. (Maňák, 2003; Zormanová, 2014)

Další fází je expoziční fáze. Expoziční fáze – kdy jsou už žákům zprostředkovány nové znalosti, jedná se o tzv. fázi osvojování učiva. Do této fáze také patří vytvoření východisek a základů návyků a dovedností. Třetí fází je fixační fáze. Fixační fáze – učivo se při ní fixuje (vštěpuje) žákům do paměti opakováním a cvičením. Učivo bývá vytlačováno novým učivem, a proto je nezbytné učit edukanty vidět souvislosti, používat logické návaznosti jednotlivých informací. Při opakování nememorujeme dané učivo stále dokola, ale vracíme se k poznanému pokaždé na jiné úrovni. Je to časově nejnáročnější fáze. Známe ještě diagnostickou fázi. Diagnostická fáze – je fází kontroly, kdy učitel žáky hodnotí, zkouší, prověřuje jejich vědomosti o daném tématu. V případě negativního výsledku znalostí edukanta, má možnost zjednat nápravu. Zvládnuta musí být i otázka hodnocení, jelikož neobjektivní známkování může mít obrovské negativní pedagogické dopady. Poslední fází je fáze aplikační. Aplikační fáze – při ní dochází k přenosu získaných teoretických vědomostí do roviny praktické, což je vrcholem výukového procesu. (Zormanová, 2014; Maňák, 2003)

1.3 Formy výuky

Termínem formy výuky se rozumí způsoby organizace vyučování a jeho seřazení se záměrem získání vzdělávacích cílů s použitím vhodných metod. Také každá z forem má své záporné a kladné stránky a je přínosné seznamovat žáky se všemi podobami, protože rozmanitost podporuje jejich studium.

Například Čabálová popisuje formy výuky následovně. Formy výuky s výukovými metodami se podílejí na realizaci cílů při studiu. Jsou konkrétním uspořádáním všech složek výuky v určitých prostorových a časových podmínkách. (Čabálová, 2011)

Průcha rozlišuje dva způsoby. První podle vztahu k osobnosti žáka na hromadnou výuku (frontální neboli kolektivní) je nejrozšířenější a také nejkritizovanější. Je charakteristická jednotnou prací studentů ve velké skupině, kde má učitel dominantní postavení. Předává studentům v určitém čase přehledně větší množství poznatků. Studenti jsou pasivní. Jako další členění uvádí skupinovou výuku (kooperativní), kde jsou žáci rozděleni do menších skupin. Typická je vzájemná pomoc, odpovědnost všech členů, dělba práce. Pomáhá k rozvoji sociálních vztahů. Mezi další formy patří individualizovaná, která se snaží o respektování žákových zájmů, potřeb a zvláštností. Orientuje se na tvořivý rozkvět možností žáka a respektuje ho. Existuje ještě individuální, kdy jeden žák je vzděláván jedním kantorem. Tím je myšleno domácí vzdělávání. Podle charakteru výukového prostředí je výuka probíhající v posluchárně, nebo třídě, v laboratořích, anebo učebnách. Ale může se konat např. v dílnách, v přírodě, na školním pozemku, nebo jiném terénu. Lze ji uskutečnit v muzeu, na exkurzi, vycházce. Autor také uvádí, že lze formy výuky rozlišit, popř. podle délky trvání, kdy je základní vyučovací hodina 45 minut ve škole. Další variantou je hodina prodloužená, či zkrácená, která je upravena dle stáří studenta, nebo přizpůsobena povaze výukových činností. Jednat se může i o speciální kurz, cvičení, semináře, přednáška na vysoké škole (Průcha, 2009)

1.4 Cíl výuky

Je jednou ze zásadních klíčových úrovní. Jednotliví kantoři si stanovují při své výuce výchovně vzdělávací cíle, které chtějí při svých hodinách realizovat. S těmito cíli by měli být dopředu seznámeni i jejich žáci, aby věděli, jak bude dnešní výuka orientována.

Kalhous vidí potřeby jednotlivce a společnosti, že jsou ztvárněny v obecném cíli vzdělání. Jsou chápány jako mínění o kvantitativních a kvalitativních přeměnách u individuálních žáků v oblasti kognitivity (vzdělání, pochopení), afektivity (postoje ovlivňující žáka a jeho hodnoty) a psychomotoriky (výcvik, např. správného vysvětlení slova, vyslovení cizího slovíčka, narýsování technického výkresu). Vše musí být dosaženo v určitém čase v procesu výuky. Výtečným se jeví, pokud jsou žáci spolutvůrci výukových cílů. Ty jsou dosaženy, pokud edukant není pasivním, ale aktivním činitelem. (Kalhous, Obst, kol., 2009)

Pojem cíl výuky rozumí Kantorová a Skalková tak, že pedagog si při přípravě vyučovací hodiny určí výchovně vzdělávací cíl, který bude chtít při konkrétní výuce dodržet. S tímto cílem by měl seznámit své svěřence, aby věděli, k čemu bude daná hodina vést. Tato zpráva by pro něj měla být motivující. Výchovně vzdělávací cíle prezentují záměr a cíl výuky, výstup i efekt výuky. Zkráceně to, čeho chceme výukou dosáhnout. (Např. Jaké vědomosti a, zručnost, aby měl edukant dosáhnout po vystudování povinné školní docházky). Dělí se na krátkodobé konkrétnější a dlouhodobé obecnější cíle. Cíl výuky zahrnují praktické dovednosti, praktické aktivity, poznatky a porozumění tématu, postoje a hodnoty vztahující se k němu. (Kantorová, 2008; Skalková 2007)

1.5 Obsah výuky

Obsahem výuky je výběr činností a poznatků, které jsou strukturovány a uspořádány.

Průcha, Walterová, Mareš i Doležalová ve svých dílech označují obsah výuky následovně. Je to prostředek zdokonalování žáků. Zrcadlí úroveň znalostí a sociálního zážitku, obstarává celistvost a souvislost vývoje společnosti. Odráží soustavu hodnot, myšlenek a sociálních schémat chování, kulturních tradic, umělecké a vědecké poznatky, ekonomické a sociopolitické nástroje. Obsahem školní výuky se myslí uspořádaní a výběr obsahu vzdělávání, který odpovídá cílům příslušného typu školy, vážící si prostředí, stáří, dispozice a žákovy zkušenosti. Mezi faktory obsahu vzdělávání patří společenské potřeby a vývoj společenské praxe a poznání. Dále také možnosti a rozkvět žáka, ale i kantorů i skučné podmínky a prostředky vyučování. (Průcha, Walterová, Mareš 2013; Doležalová, 2009)

1.6 Vyučovací zásady

Vyučovací zásady jsou zákonitosti, požadavky a pokyny, které musí každý učitel respektovat k dosažení didaktických cílů. Jejich definice jako pravidla jsou nesprávné. Příkladem mohou být zlaté pravidla Jana Ámose Komenského, který učil od nejjednoduššího k nejsložitějšímu, od nejbližšího k nejvzdálenějšímu.

Kolářem jsou vyučovací zásady prezentovány následovně. Jsou to univerzální nároky a pravidla vedení vycházející ze zkušeností a organizování činností kantorem na kterémkoliv typu a stupni školního zařízení. Mezi klasické zásady patří: aktivita, systematičnost, rychlé tempo a prudké osvojení učiva všemi edukanty, dostatečná doba určená pro žáky, názornosti, individualita atd. Každé pojetí vyučování vytyčuje charakteristické zásady jako pravidla chování a jednání kantora v určitém postupu řízení osnovy studijního programu. (Kolář, kol., 2012)

2 ROLE AKTÉRŮ VE VÝUCE

Ve školách dochází k velkému sociálnímu a osobnostnímu rozvoji. Funkci školy ovšem velmi ovlivňují proměny ve společnosti. Dnes dochází k velké kritice školských zařízení, že často lpí na zažitých hodnotách. Školy ovšem stále přetrvávají a umí se měnit a zdokonalovat. Každý rodič je povinen se řádně o svého potomka starat. S nástupem do školy začíná pro děti výuka a také povinnosti, na které musí každý rodič dohlížet. Stávalo se, že rodiče často házeli zodpovědnost za výuku a vzdělání na učitele. Někdy ovšem docházelo i k opačným situacím. Dnes se jeví jako nutnost, aby rodiče dohlíželi nejen na školní povinnosti, ale také na volný čas svých dětí. Každý rodič je nejdůležitější v životě dítěte až do jeho dospělosti. Je to základní socializační činitel a dítě od něj přebírá určité vzory pro svůj život. Nástupem do ZŠ jeho vývoj ovlivňují také učitelé, spolužáci a jiní činitelé. Distanční výuka byla velkou zatěžkávací zkouškou nejen pro samotné děti a učitele, ale i pro rodiče. Učitel je člověk, který formuje, vzdělává a připravuje své žáky do života. Předává jim znalosti a zkušenosti. Snaží se spolu s rodiči formovat své svěřence, jak nejlépe to umí. Nejen pro studenty, ale i pro učitele byla online výuka velkou zatěžkávací zkouškou. Chyběla jim technika, IT znalosti, didaktická opora, a ještě museli být podporou svým žákům. Všichni se postupně museli s nastalou situací vyrovnat a přizpůsobit se jí. Určitě sami kantoři získali spoustu cenných zkušeností, které mohou nadále využívat při své profesi využívat. Žáka lze charakterizovat jako osobu různého věku vzdělávající se ve školním zařízení k tomu určenému. Pod vedením učitele se začleňuje k plněním různých úloh, které jsou po něm požadovány. Zaujímá určité postoje ke svému okolí i sám k sobě. Řídí se nejenom rozumem, ale i citem. Projevuje se sklonem reagovat na různé situace, spolužáky, učitele, věci stabilním způsobem. Jeho projevy mohou být záporné, vyhraněné, kladné, nekritické, neutrální. Každý ze studentů je jedinečný a je to on, o koho ve škole jde. Nejhorším na distanční formě výuky pro všechny bylo odloučení od svých spolužáků, kamarádů, i kantorů. Online výuka probíhala dlouho a někteří studenti to nesli velmi těžce. U mnohých se objevily i zdravotní potíže. Malým dětem museli pomáhat s výukou rodiče. Problémy měli také studenti na učebních oborech s praxí, která zpočátku vůbec neprobíhala. Posléze byla alespoň některým praxe zprostředkovávána online výukou (kadeřnice, kuchaři, servírky). Určitě se našlo i několik kladů distanční výuky a je potřeba tyto zkušenosti dobře zúročit.

2.1 Role učitele ve vyučovacím procesu

Učitel je chápán především jako profesionál, který je kvalifikovaně schopen dle svých vědomostí připravovat své žáky nejen na české, ale i evropské úrovni. Jeho největším úkolem je hlavě dobro svých studentů, protože ty mu dává do péče a výchovy stát. Je to také expert podílející se na socializaci svých žáků. Zvyšuje odpovědnost participientů za studium, stává se odborníkem na vedení diskuse, analyzátor vlastní činnosti, komplexní edukátor. Hodně záleží na kantorově pojetí, stylu výuky a jeho osobitém přístupu k řešení běžných i neobvyklých pedagogických situací. Očekává se od něj, že bude osobitý, pozitivní, snášenlivý (tolerantní), otevřený, upřímný, pro studenty dobře čitelný, odolný proti stresu, čestný, vstřícný, expert ve svém oboru, dávající prostor žákům, srozumitelně vysvětlující učivo, uvádějící příklady, nestranný při hodnocení. (Kaniok, Knotová, 2008; Slavík, 2012). Učitel je ten, jehož profese obsahuje předávání dovedností, poznatků a postojů, které předkládá kurikulární program pro studenty a žáky, kteří jsou zapsaní do školních zařízení. Je to podstatný činitel v procesu vzdělávání v pedagogice, který se spolupodílí na přípravě, vedení, uspořádání a důsledcích vyučovacího procesu. (Průcha, 2002). Učitel nazývaný facilitátorem, také připravuje edukanty na soustavně zrychlující se společenské změny, na které musí umět reagovat. Stará se přitom o jejich myšlenkový, tělesný, intelektuální, mravní, emocionální, svobodný rozkvět. (Kantorová, kol., 2008)

Důvěrnou atmosféru ve třídě vytváří učitel s žáky, kteří dohromady spolupracují. Jedná se o jádro učitelské profese. Učitelé od rodičů očekávají snahu řešit problémy jejich dětí, zajištění pomůcek u žáků pro výuku, plnění požadavků učitelů, snaha o setkání s kantorem. (Maňák, Švec, Janík, 2017; Průcha, 2017)

2.2 Role učitele ve vyučovacím procesu při online výuce

Při distanční i prezenční výuce vznikaly problémy, s kterými si každý pedagog musel poradit. Problémem se jevili i žáci nadaní, žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci s handicapem. Je snahou tyto žáky běžně začleňovat do prezenčního vzdělávání, ale Covid tuto situaci učitelům ještě více znesnadnil. Přičemž komunikace učitele a žáka je velmi důležitá. Jde o proces sdělování a předávání informací, ve školním prostředí nejvýznamnější, protože si takto lidé předávají své myšlenky, názory, postoje, emoce. Nejde jenom o komunikaci verbální, ale i neverbální, jako haptika, proxemika, nebo gestika.

Lucie Rohlíková upozorňuje, že při online výuce dochází k samostudiu, která je velmi závislá na kvalitních didaktických materiálech – studijních oporách. Obrovsky náročná je také pro učitele tzv. hybridní výuka, kdy je část žáků ve třídě před nimi a druhá část sleduje výuku připojena přes počítač, mobil, notebook z domova. Problémy s přenosem tak mohou nastat při učitelově rychlém pohybu, kdy mu není dobře rozumět. Dále pak pokud se nevyskytuje v zorném poli, kde má být zabírán, nebo pokud má na obličeji roušku (či respirátor). (Vzdělávání na dálku přináší zmatky 2020)

Sociolog Daniel Prokop ze společnosti PAQ Research uvádí, že až 80 % dotazovaných učitelů tvrdí, že pro ně byly přípravy na distanční formu výuky časově mnohem náročnější než na výuku prezenční. (Horší disciplína i zdatnost. Uzavřené školy nechaly na dětech následky, 2021)

2.3 Role žáka ve vyučovacím procesu

Žák je subjektem edukace, účastníkem výchovně vzdělávacího procesu. Každý je originál a má svoji osobnost. Cílem výchovně vzdělávacího procesu je plný a mnohostranný rozvoj osobnosti každého jedince. Kvalita tohoto výchovného působení se odvíjí od vnitřních podmínek žáka a kantora a na kvalitě jejich vzájemného působení. Je nutné respektovat individuální tempo žáka, jeho schopnosti, dovednosti, vědomosti, jeho temperament, jež ovlivňuje jeho citové ladění a prožívání. Dále pak je zapotřebí uznávat jeho charakterové vlastnosti a rozdíly v motivaci. Zmiňujeme tady především dítě, nebo dospívajícího, jenž se učí v organizované vzdělávací instituci a jehož výuka je něčím, nebo někým řízena. Může se jednat o instruktora, nebo kantora, soubor studijních opor, nebo televizní vysílací program. Žák je příslušníkem určité školy, jakožto speciálního sociálního systému. Toto členství se vyjadřuje povinnou školní docházkou a přináší specifické povinnosti, jako je způsob chování a určitá práva, které se od něj očekávají v tomto prostředí. (Kolář, kol. 2012)

Podle Basila Bernsteina řečové návyky žáka odrážejí sociální poměry, ze kterých pochází. Způsoby komunikace jsou rozdílné podle příslušnosti k dané společenské třídě a bohatosti její slovní zásoby. Žák je pojmenování pro lidi, kteří jsou vyučovanými subjekty. Žákem mohou být všichni bez rozdílu věku: dospělí, adolescenti, nebo děti. Synonymem pro slovo žák může být také student, nebo edukant. (Průcha, Walterová, Mareš, 2008; Zormanová, 2014)

Kolář uvádí, že objektem učitelovy vzdělávací činorodosti je žák a je také subjektem jeho vedených učebních činností. Jedná se o dítě, mladistvého, nebo zletilého, který se dle vzdělávacího programu konkrétní instituce soustavně vzdělává v organizovaném výchovném institutu. Je také dbát na rozdíly mezi žáky v jejich inteligenci, národnosti, pohlaví, věku, vývoji,

jedinečnosti. Věkové rozdíly jsou více patrné na prvním stupni Základních škol a postupně se vytrácejí. U některých může dojít k odkladu školní docházky. (Kolář, kol., 2012). Franiok a Knotová chápou žáka jako osobu v právním smyslu, osobnost člověka mající určité vlastnosti i způsobilosti ať už současné, tak uskutečnitelné, které jde aktualizovat při jasných podmínkách, individualitu člověka lišící se ve své jedinečnosti, subjekt člověka prožívající a jednající, který se vymezuje jako předmět a chce být účastníkem, sociální role člověka přináležící k daným nárokům a úkolům, tzn. začlenění se do školního vzdělávacího procesu (Franiok, Knotová, 2008)

2.4 Role žáka ve vyučovacím procesu při online výuce

Online výuka je pro žáka velmi náročná na udržení pozornosti a schopnosti se soustředit. Hlavně u malých dětí jsou potřebné dostatečné znalosti digitálních kompetencí. Mnohdy zde uniká příležitost k samostatnému rozvoji např. poučit se ze starých chyb, stanovit si vlastní tempo, zvládat neúspěchy, ovládání motivace. Jako nejhorší se jeví izolace od spolužáků i učitelů. O dálkové formě výuky jsme slýchali např. z Austrálie, nebo Finska. Tam nebyla jiná možnost vzdělávání z důvodu velké vzdálenosti. (Vzdělávání na dálku přináší zmatky, 2020)

2.5 Role školy ve vyučovacím procesu

Škola je jedním z příkladů edukačního prostředí každého žáka. Účastní se ho žáci, učitelé, ředitelé, administrativní pracovníci, ostatní školní personál a nepřímo i rodiče. Škola je společenskou institucí, která má za úkol všem studentům různého věku poskytnout vzdělání. Tento proces probíhá organizovaně. Měnícím se společenským potřebám se přizpůsobují i funkce a pojetí škol. Stala se místem socializace studentů. Ti zde získávají podporu v oblasti občanské, osobní i pracovní. Dochází tady k velkému sociálnímu a osobnostnímu rozvoji. (Průcha, Walterová, Mareš 2008). Kolář zahrnuje pod názvem škola i budovu, kde probíhají výchovně vzdělávací činnosti a výuka. Škola je vedena jako nejorganizovanější a nejzákladnější výchovně vzdělávací. Vzdělavatelé se zde starají o své členy ústředním, nebo individuálním programem. (Kolář, kol., 2012)

Škola je součástí všech generací od dětství až po dospívání a tím se stala jednou z opor společnosti. Utvářejí se zde sestavy osobností dětí. Studenti se tady učí žít s ostatními a přijímat rozmanité společenské role, hledat svou identitu. Je u nich podporována soudržnost a příprava na občanský a pracovní život. To je důvod, proč si chytré společnosti škol váží, starají se o ně a snaží se pomáhat jejich dobrému stavu a rozkvětu. Strategiemi škol se zabývají důležité mezinárodní organizace jako např. EU, Rada Evropy nebo Unesco. Školské zařízení utvářely tradice a vždy byla propojena se společností vztahy, charakterem, kulturou, ekonomikou, sociální strukturou, politikou. Tím, jak předkládá studentům problémy současného světa, zdůrazňuje systém hodnot. Ten by měl být dětem vštěpován již v rodině. Škola má svým svěřencům také poskytovat pocit bezpečí a důvěry proti násilí a škodlivým vlivům. Tím se může v dnešní době jevit i virtuální realita, která ohrožuje zdraví a bezpečnost studentů. Přesto, že školy procházejí postupně určitými organizačními změnami, tlaky na jejich výkony jsou obrovské. Má moc působit na společnosti tím, jak vysoce hodnotné dokáže poskytnout vzdělání svým studentům, protože tak dokáže ovlivnit nastupující pokolení. O tom jsme se přesvědčili v období před 2. světovou válkou, kdy naše školství patřilo mezi deset nejlepších na světě. I když je škola považována za konzervativní zařízení, pomalu se mění. Přesto potřebuje ještě větší podporu naší společnosti. (Franiok, Knotová, 2008)

Filosofové vidí na jednu stranu cíl školy v tom, aby byl jedinec po jejím absolvování schopen co nejlépe se zařadit do společnosti a spolupodílel se na jejím chodu. Na straně druhé jsou názory, aby se člověk vzepřel, aby nebyl společností pohlcen a přetvořen. (Kalhous, Obst kol., 2002)

2.6 Role rodiče ve vyučovacím procesu

Rodina je pro studenta nejdůležitější a přirozené prostředím. Je to primární socializační činitel poskytující dítěti ochranu, bezpečí a pocit sounáležitosti. Je to nejmenší socializační skupina, nenahraditelná v životě každého dítěte, která ovlivňuje socializaci dítěte celou řadou aspektů. Rodiče plní role prvořadých vychovatelů svých potomků. Ovlivňují jejich vývoj i výchovu a mají zodpovědnost za jejich vzdělání. Jak konstatují někteří rodiče, dítě je pro ně nejdražším klenotem a je povinností a právem jej doprovázet od zrození až do dospělosti. Jakmile dítě dozraje do věku, kdy začíná povinnou školní docházku, stávají se rovnocennými partnery rodičů učitelé. (Maňák, Janík, 2007). Rodiče často od učitelů očekávají, že naučí vše jejich potomky bez domácích úloh a problémů. Chtějí, aby je kantor neobtěžoval s jejich problémy. Ty si má sám vyřešit ve škole. Učitelé naopak očekávají spolupráci a ochotu rodičů při řešení problémů, pozitivní rodinné klima, zájem o děti ve smyslu péče a kontroly jejich pracovitosti. Nutností je podle kantorů také zájem o jejich volný čas. Za zcela scestný a překonaný se jeví názor, že škola jen učí a rodina své dítě vychovává. (Kalhous, Obst, kol., 2002)

Rodiče dělíme na nezávislé, to jsou ti, kteří udržují minimální vztahy se školami svých dětí. Výsledky sledují spíše z povzdáli. Školu tolerují, ale nemají potřebu s ní spolupracovat. Další skupinou jsou rodiče špatní, nezajímající se o vzdělání a výchovu svých dětí. Jedná se většinou o rodiny žijící na okraji společnosti (rodiče nemocní, alkoholici, workoholici atd.). Problémem se mohou jevit i rodiče tzv. snaživí, komunikující, podporující učitele, školu, děti. Je s nimi časově náročná komunikace, chtějí jasné zprávy o pokroku svých ratolestí, řešení vlastních pedagogických postojů atd. (Rabušicová, Šeďová, Trnková, Čiháček, 2004). Nejpočetnějším a hlavním partnerem pro vztahy školy s prostředím jsou rodiče žáků, jež každé školské zařízení vzdělává. Rodiče od učitelů a školy očekávají spravedlivý přístup k jejich dítěti, taktní a soukromé podávání zpráv, nezatěžování rodičů a radu, pokud je s potomkem něco v nepořádku. (Průcha, 2017)

2.7 Role rodiče při online výuce

Pandemie uvrhla mnoho rodičů do ekonomických problémů, což u nich způsobovalo stresové situace. Docházelo ke ztrátě zaměstnání a tím k jejich psychickému vypětí. Chyběly jim peníze a provázel je strach o své blízké a rodiče, kteří v některých situacích covidu i podlehli. Tento velký nápor v rodinách pocítily také děti, které jsou velmi vnímavé. Rodiče ve vypjatých situacích nezřídka sáhli po alkoholu, nebo docházelo k domácímu násilí. Zpočátku se styděli používat Linky první psychické pomoci, které byly posléze v době pandemie přetíženy. Nejprve se zabývali problémy splátkových kalendářů v bankách, rekvalifikací (např. číšníci), starostí o rodiče. Teprve potom řešili témata svých dětí, jako např. pravidelného testování dětí ve školách, nošení respirátorů u malých dětí, zda vůbec pouštět děti do škol, strach z šikany potomků. Opravdu velkým problémem se jevila střídavá péče, pokud rodiče na tyto témata neměli stejný názor. Rodiče by ale měli s dětmi komunikovat o jejich problémech, posilovat jejich sebedůvěru, rozvíjet harmonické vztahy vně rodiny, vést děti k pozitivnímu trávení volného času. Rodině by měla být pro každé dítě podnětným prostředím a měla by zde probíhat cílevědomá, systematická, důsledná výchova. (Během lock-downů musíme opečovávat více zoufalé a unavené rodiče, 2021)

3 DISTANČNÍ VÝUKA

Obsahem i délkou studia je shodná s prezenčním studiem, rozdíl je ve studijních oporách a vyučovacích metodách. Edukanti nejsou fyzicky přítomni ve škole, výuka probíhá z domova za pomoci PC. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013). Jaroslava Podškubková a Jiří Pospíšil tvrdí, že distanční vzdělávání je založeno na samostudiu (což uvádí jako řízené sebevzdělávání). Kdy jsou edukanti a edukátoři trvale odděleni a jsou ke studiu a vzájemné komunikaci využívána multimédia. Jde tady o zařazení všech dostupných didaktických prvků a komunikačních technologií, díky kterým jde umožnit obsah učiva. Dochází ke komunikaci žáků a kantorů. Mohou se průběžně ověřovat studijní znalosti, ale i závěrečné zkoušky. (Podškubková, Pospíšil, 2006, Simonson, 2006)

Distanční vzdělávání je typ vzdělávání z historického období, kdy jsem ještě neznali internet. Žák studuje sám bez přímého styku s vyučujícím. Jde o učení, které s prezenční výukou má společné i rozdílné prvky. DV je jednou z několika didaktických forem, které umožňují žákům lepší a zajímavější studium, jež bude v jejich určité situaci dostatečně poutavé, veselé, ale také obohacující. Dovoluje studujícímu, aby si vybral poskytované výběrové aktivity podle vlastních zálib a také aby si stanovil, v jakém sledu bude realizovat dané úkoly. Klade hlavně na kantory velké požadavky na postoje výuky, na vymezení vhodných problémových námětů, organizaci vzdělávacího procesu s důrazem na postupy pomáhající interakci aktérů. Také požadavky na vytyčení jedinečných záměrů edukace a na její vyhodnocení. Je třeba, aby měl učitel stále na paměti vyrovnanost každého z prvků vzdělávání a vedl k tomu, že výuka zaměřená na edukanta bude účinná. (Černý, Chytková, Mazačová, Šimková, 2015)

Distanční vzdělávání je řízené samostudium pomocí multimédií, které je sladěným vzdělávacím zařízením se svými vyučujícími, popř. konzultanty (tutory). Během vzdělávání jdou edukátoři nepřetržitě, nebo většinou fyzicky odděleni od edukantů. Multimediálností je zde myšleno využití každého využitelného a účelného didaktického prvku a nástrojů, kterými lze představovat učivo, dorozumívat se s žáky, uskutečňovat kontinuální evaluaci edukačních pokroků, popř. také vyhodnocovat konečné výsledky studia. Účinným a aktuálním a technologickým pomocníkem distančního studia je eLearning. (Zlámalová, 2008)

Školský zákon-vzdělávání distančním způsobem

Zákon č. 561/2004 Sb. § 184 a

„Zvláštní pravidla při omezení osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů ve školách. Pokud z důvodu krizového opatření vyhlášeného podle krizového zákona, nebo z důvodu nařízení mimořádného opatření podle zvláštního zákona, anebo z důvodu nařízení karantény podle zákona o ochraně veřejného zdraví není možná osobní přítomnost většiny žáků nebo studentů z nejméně jedné třídy, studijní skupiny, oddělení nebo kursu ve škole nebo většiny dětí, pro které je předškolní vzdělávání povinné, z mateřské školy nebo z odloučeného pracoviště nebo z nejméně jedné třídy, ve které se vzdělávají pouze tyto děti, poskytuje škola dotčeným dětem, žákům nebo studentům vzdělávání distančním způsobem. Vzdělávání distančním způsobem škola uskutečňuje podle příslušného rámcového vzdělávacího programu a školního vzdělávacího programu v míře odpovídající okolnostem. Děti, žáci a studenti jsou povinni se vzdělávat distančním způsobem s výjimkou žáků základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. Způsob poskytování vzdělávání a hodnocení výsledků vzdělávání distančním způsobem přizpůsobí škola podmínkám dítěte, žáka nebo studenta pro toto vzdělávání.“ (Zákon č. 561/2004 Sb. § 184 a, 2022)

3.1 Pozitiva distanční výuky

3.1.1 Představení nových pomůcek

Vzhledem k vývoji pandemie se urychlil vývoj nového portálu, který by nahradil zastaralé učebnice. Aplikace Zeda si klade za cíl zábavnou formou rozvíjet znalosti studentů a dostat žáky a jejich kamarády ven na čerstvý vzduch. Záměrem je vzdělávat studenty formou pobavení a vytáhnout je ven z jejich domovů, nejlépe s využitím pohybu.

Odborníci Olomoucké univerzity Palackého budou testovat nový výukový portál z oblasti zeměpisu. Jeho vznik urychlila distanční výuka. Kvůli nespokojeností se zastaralými učebnicemi. Jedná se o úlohy, při kterých by se žáci bavili. Za vznikem portálu stojí zkušený kantor z oblasti geografie Jan Hercik. Ve svých hodinách se chce za pomoci moderních technologií věnovat výuce příjemnější formou. Vzniká též nová aplikace ZEDA, která má za úkol dostat žáky i se svými telefony ven z domu. Účelem je naučit participienty mimo domov zábavnou formou něco nového z celého světa, kdy by se mohli zapojit i jejich kamarádi. Plnili by společně zadané úkoly. Především se jedná o motivaci žáků k seberozvoji. Zatím se aplikace týká zeměpisu a přírodopisu, ale postupně se plánuje spuštění i jiných předmětů, které jsou nyní ve stádiu testování na školách. Zprovozněny by měly být následující rok. (Zkušenost s distanční výukou i zastaralými učebnicemi přetavili pedagogové do nových pomůcek, 2021)

3.1.2 IT znalosti

Mezi největší pozitiva distanční výuky je zvýšení IT gramotnosti u žáků. Cílem bylo naučit edukanty vyhledávat, porozumět, objasňovat, vytvářet a bezpečně a efektivně používat digitální informace. Pandemie nám ukázala, že edukantům (ale i edukátorům a rodičům) chybí základní IT dovednosti. U všech muselo dojít k jejich rozvoji, aby byla distanční výuka možná. Např. psaní na klávesnici, práce s myší, nebo porozumění stromové struktury. (Použití adresáře, vytvoření a používání složek, podsložek a Úschovny. Využívání ZIPu, zhotovování PDF, seznámení s mapou znaků a pokročilejších symbolů.) To může být pro práci s daty klíčové. Na začátku covid-19 měl každý druhý problémy s připojením, teď je to rutina. Zlepšila se i práce s různými platformami, jako jsou TEAMS, nebo MEET. Zmizely problémy týkající se pouhého přihlašování, nebo odhlašování. Se soustředěním mívají problémy i dospělí. Natož děti, u nichž je motivace velmi rozdílná. Mají potřeby všímat si u výuky úplně jiných věcí (hraček, domácích mazlíčků). Rodiče by měli po dětech požadovat online rozvrh, plán DÚ a příprav a kontrolovat jejich odevzdání. Evropská komise navrhla mnoho doporučení. Například častěji přestávky než při prezenční výuce. Nastavení kvalitních mikrofonů a webkamer proti bolestem hlavy od namáhání sluchu. Nepřítomnosti během přestávek a oběda eliminuje komunikaci spolužáků, a přitom je žádoucí, aby měl student pocit, že patří do skupiny. Aby mohl svobodně klást dotazy, projevovat názory a být zapojován do procesu. V rámci socializace usilovat o spolupráci dvojic, či práci v menších skupinách. Je důležité změnit design učebny. Je správné motivovat studenty k přibližování cílům a ukazovat jim, jak se jich dá dosáhnout. Pomoci žákům zaznamenávat jejich pokrok. Pořádání občasných kurzů venku na čerstvém vzduchu. Hybridní výuka s pružnými rozvrhy a delšími přestávkami. (Žákům často chybí triviální IT dovednosti, 2021)

Kvůli stop stavu všech kroužků si děti často uvědomily, že si musí najít nové zájmy. Některé dívky uvádějí, že se doma začaly učit vařit, zaplétat vlasy, plést náramky, jezdit na skateboardu, a to jsou aktivity, na které dříve neměly čas. Uvědomovaly si také, že jsou sice omezování jenom na své domovy, ale s šířící se pandemii v tom cítily pocit bezpečí. Pro jiné z nich byla radost, že mohli se svými rodiči trávit více času, i když byla distanční výuka náročná. (Distanční výuka se zlepšila, frustrace ale narůstá, 2021)

3.1.3 Březová - „Školy na konci světa“

Obec Březová leží ve Zlínském kraji v blízkosti Velkého Lopeníku u slovenských hranic. Místní škole kvůli nízkému počtu žáků hrozil zánik. Pan ředitel PaedDr. Ludvík Zimčík přišel v roce 2001 s nápadem na její záchranu. Rozhodl se vzdělávat své žáky na dálku pomocí výpočetní techniky. Děti umí ve velké míře používat mobilní aplikace více než dospělí. Tráví s moderní technikou mnohem více času než před pandemií. Dříve sloužily telefony jenom k telefonování a posílání textových zpráv. Studenti v ČR používají internet více než žáci v EU a mnohem častěji se k němu připojují pomocí svých telefonů. Před vypuknutím pandemie žáci používali ke kontaktu se svými kantory moderní technologie, ale ne v takové míře. Ovšem s počátkem distanční výuky byly shledány velké problémy, které se postupně dařilo odstranit. Přesto se MŠMT, ČŠI, MŠ a jiní snažili pomoci žákům, kantorům, školám vše zvládnout.

Od roku 2004 došlo ke zvyšování počtu žáků. Dnes je ve škole zapsáno 1100 žáků a studentů, z toho je 133 fyzicky. Přihlašování probíhá na základě zasílaných žádostí. Je pouze zapotřebí poslat Žádost o přijetí, oskenovat rodný list dítěte a občanský průkaz rodiče. Výuka probíhá virtuálně pomocí i-školy Moodle (nejpoužívanější server, kde jsou k nalezení materiály k výuce, či cvičné online testy), eŽákovky (tady jsou vkládány informace např. o změně výuky, nemoci učitelů, rozvrhu, vedení školy, prázdninách, popř. průběžné dobrovolné hodnocení), jsou zde umísťovány informace, internetové aplikace Skype pro firmy (spojující kantory se studenty v každé třídě zvlášť, na každý předmět samostatně), nebo e-mailové komunikace. Učitelé pracují na virtuální tabuli, sdílí obrázky, soubory, prezentace, materiály, posílají SMS zprávy, ale mohou také se svými žáky mluvit v reálném čase. Ze zákona je potřeba takto vzdělávajícího žáka dvakrát ročně přezkoušet. Zkoušení probíhá v pololetí a na konci školního roku na čtyřech místech ČR (Praha, Kladno, Brno, Březová), nebo online přes Skype. Škola se stala velmi vyhledávanou pro žáky žijící v zahraničí, děti cirkusových zaměstnanců, provozovatelů atrakcí, žáků se zdravotními problémy, nebo vrcholové sportovce. Zřizovatelem školy je obec. Pro velký úspěch je zde možné provozovat i Mateřskou školu a vzniklo středoškolské Lyceum nabízející dva obory. Toto školské zařízení umožňuje svým studentům individuální kompletní výuku po celý školní rok. Online výuka probíhá od čtvrté a páté třídy (ve všech hlavních předmětech jako jsou matematika, jazyky: český, německý, anglický, francouzský, fyzika, vlastivěda, dějepis, přírodověda, nebo přírodopis), na druhém stupni ZŠ a Kombinovaném lyceum (zaměřeném humanitně a technicky). Zde probíhá výuka pouze dálkově, s konzultacemi v rozsahu 200 hodin online za školní rok. Student může pracovat online, nebo offline z každého místa naší planety, kde je dostupné připojení. Podle slov pana ředitele Škol v Březové, je distanční výuka vůbec nezaskočila. Už dávno před pandemií měli dobré zkušenosti s tímto stylem výuky. Jako pozitivum se zde ukazuje připojení kdekoliv a kdykoliv. Výuky se tak mohou účastnit i studenti znevýhodněni fyzickými, či psychickými problémy, anebo nadprůměrně vytíženi např. nadaní sportovci. Nevýhodou by se mohlo jevit to, že spolu žáci za celou dobu studia nenavážou kontakty. Ovšem překvapivou informací ze školy je, že žáci navazují spojení virtuálně a někteří se po určitém čase i navštěvují. Přestože jsou často z různých koutů republiky, mohou vznikat i dlouhotrvající kamarádství. Stává se, že i edukanti žijící v zahraničí přijedou svou školu v Březové navštívit. (ZŠ Březová, 2021)

3.2 Negativa distanční výuky

Žáci si nejprve mysleli, že jim začínají prázdniny. Měli radost, ale tu později vystřídala velká nechuť zůstávat stále doma. Posléze ale všichni chtěli návrat zpět do školy. Hlavně jim chyběli jejich spolužáci. Každé dítě je originál a každé jinak reagovalo na zavření škol. Jsou ovšem děti, které se s následky distanční výuky budou vyrovnávat velmi obtížně a dlouho.

3.2.1 Zpomalení sociálního procesu

Jedním z největších problémů, se kterým se potýkali všichni žáci, je proces socializace hlavně u malých dětí. Ti si v prvních a druhých třídách zakládají vztahy se svými spolužáky a učiteli. Učí se ve škole komunikovat. Sporným také zůstává, jak dalece je objektivní hodnocení dětí nechodících do škol. Někteří si známky zlepšili, jiní zase velmi zhoršili. (Distanční výuka může negativně ovlivnit současnou generaci 2020)

Alarmujícím se jeví počty dětí volající na Linku bezpečí. Nejčastější jsou psychické potíže, které jsou spojeny s úzkostí, strachem, sebepoškozováním i myšlenkami na sebevraždu, nebo strachem z nemoci dotyčného žáka, či jeho rodiče a blízkých. Vliv na vše může mít i nervozita rodičů ze ztráty zaměstnání, domácí násilí, nebo alkoholismus. Dochází také k nemožnosti zažívat pro dítě důležité rituály a momenty spojené s dospíváním a školní docházkou. (Covid-19 International Student Well-being Study, 2021)

Jak uvádí metodička služeb Jarmila Kubáňová, obracejí se na ni pedagožky ze základních škol s potížemi se svými žáky. Děti se odmítají vracet do školy, jsou plačtivé, nemají o nic zájem, trpí nechutenstvím, hovoří o sebevraždě. Učitelé si na takový nárůst psychických potíží nevzpomínají. Domnívají se, že je to následek koronaviru a opatření spojených s ním. Odborníci doporučují nejdříve upokojit a povzbudit rodiče žáků. Některým z nich se uleví, když zjistí, že i ostatní děti mají takové problémy. Jejich kantoři s potížemi vzniklými s adaptací počítají. Počty těchto žáků je velmi těžké odhadnout, protože někteří rodiče je nechávají doma. Nejdříve se s tímto problémem většinou setkávají třídní učitelé. Bohužel psychiatrické ambulance i psychoterapie jsou na několik měsíců dopředu přeplněny. Efektivním řešením se nabízí tzv. režimové opatření. Což je dodržování určitého denního režimu, který by měli zajišťovat hlavně rodiče. Spočívá v pravidelném spánku, bdění, jídle, volnočasových a pohybových aktivitách. Učitelé musí věnovat zvýšenou pozornost vztahům uvnitř třídy, kde by mělo být bezpečné klima. Od toho na školách fungují školní poradenské pracoviště. (Distanční výuka: A co s žáky, kteří odvykli prezenční výuce, 2021)

3.2.2 Omezení pohybových aktivit

Podle Národní sportovní agentury se distanční výuka projevila nárůstem velké hmotnosti u některých žáků (mnohdy i přes 15 kg). Zhoršila se motorika, dynamika pohybu, obratnost. Sami učitelé uvádějí, že děti jsou nyní, více nemotornější a tím přibývá úrazů, např. podvrtnutý kotník. Odborníci se domnívají, že by se žáci měli na začátku více povzbuzovat, aby u sportu vydrželi. Pro mnohé to po roce může být náročné i psychicky a je potřeba je neodradit prvotními neúspěchy. (Horší disciplína i zdatnost, 2021)

3.2.3 Oční problémy

Využívání tabletů, mobilů a počítačů zatěžuje jednostranně zrak děti a vyžaduje usilovné zaostřování na detaily. Jakýkoliv displej je pro oko zároveň zcela odlišným podnětem než stránka v učebnici, nebo v sešitu. Písmena nejsou tak ostrá, ani ohraničená a také je jiný kontrast mezi textem a pozadím. Vliv na zrakové podněty mají i různé odlesky. To vše nutí oko k mnohem větší námaze. Dochází tím k tzv. akomodačnímu spasmu. Při něm nadměrnou námahou dojde ke křeči v ciliárních svalech řasnatého tělíska čočky umožňujících zaostřování. Oko pak není schopno přirozeně zaostřit a děti tak vnímají problémy s viděním do dálky. Souběžně s tím se vyskytují problémy se suchostí a podrážděním očí, projevující se řezáním, zarudnutím, svěděním, slzením a pocitem cizího tělíska. Proto by mělo toto sledování být rozdělováno přestávkami, střídáním pohledu do blízka a do dálky, ideálně kombinované s pohybem ve venkovním prostředí. Čím

menší dítě je, tím méně času by mělo u počítače trávit. Přerušení práce u školáků na prvním stupni by mělo být každých 20 minut alespoň na 2 minuty. Ideálním se nabízí nenechávat děti odreagovávat u mobilních her, ale vzít je ven na čerstvý vzduch, protáhnout se v okolí domu, na zahradě, nebo v domě. Upřednostňuje se přitom práce na počítači než na tabletu a smartphonu, tzn. raději monitor než displej. Na počítač se díváme asi z 75 cm, zatímco na tablet a telefon asi ze 30 cm (ideální vzdálenost je přitom 40 cm). Čím menší je vzdálenost, kterou sledujeme, tím je to pro oko namáhavější. Trvalým používáním zraku na takto blízkou vzdálenost však může dojít k přetížení zaostřovacích svalů a vzniku poruchy spolupráce obou očí a k počátku očních problémů. (Negativní vliv pandemie na dětský zrak 2020; The impact of distance learning on kids, 2021). Uvádíme rady, jak eliminovat potíže způsobené hleděním do mobilů, počítačů: Musíme dělat přestávky a po půlhodině střídat sledování do blízka a dálky. Snížení jasu obrazovky. Zvolení rozptýleného a tlumeného světla je vhodnější. Světlo by se také mělo co nejméně odrážet od monitoru či displeje. Ideálně aby nedocházelo k odleskům od okna. Displej by měl být u úrovni očí lehce odkloněný tak, aby pohled na něj byl šikmý cca v rozsahu 10-20 stupňů. Nesledovat monitor nejméně hodinu před spaním (modré světlo z mobilních telefonů negativně ovlivňuje hormon melatonin, který stojí za buněčnou regenerací, kvalitním a zdravým spánkem). Nezapomínat mrkat, aby se oči nevysušovaly, protože pak se snáze unaví. Popř. použít umělé slzy. Pravidelná návštěva očního lékaře je velmi důležitá i u dětí, které problémy nepozorují. (Negativní vliv pandemie na dětský zrak, 2020)

Kromě potíží s očima hrozí dětem při dlouhodobém a neřízeném používání elektronických zařízení i další zdravotní problémy jako je vadné držení těla, bolesti hlavy, v extrémních případech vertebrogenní obtíže (poruchy páteře způsobené špatnými pohybovými stereotypy) spojené s nízkým tlakem a kolapsovými stavy, poruchy soustředění, psychické problémy, poruchy sociálního kontaktu, únava, deprese, poruchy výživy, poruchy spánku, poruchy chování a další. (Dětská závislost na internetu, 2021). Mezi záporné dopady distanční výuky patřilo také to, že asi třetina studentů se nestíhala probírané učivo naučit. Jednalo se především o děti rodičů s nižším vzděláním, anebo tam kde byl pouze jeden rodič. Proto by ministerstvo školství chtělo podpořit doučování. Na podzim 2021 a od ledna 2022 do konce školního roku 2023 třemi miliardami z Národního plánu obnovy. Problémy měly děti na prvním stupni, které ještě neměly potřebnou techniku. Tu často musely sdílet se svými rodiči a sourozenci. (Výuka na dálku? Třetina žáků cítila, že se nestíhá učit, 2021)

Učitelé považují za největší potíže distanční výuky nedostatečné zapojení všech žáků do vyučování a problémy vidí také s udržením jejich pozornosti. Poté, co překonali problémy s připojením a mnohdy nedostatečnými technickými znalostmi ze strany studentů i kantorů, se také ukázalo, že téměř polovina z nich nedůvěřuje informacím Vlády ČR. Na začátku distanční výuky vnímaly 2/3 edukátorů podporu svých kolegů a 53 % uvádí podporu od vedení školy, kde učí. Nyní si myslí, že jejich školní zařízení zvládá situaci ohledně současného problému s covidem dobře. Jen velmi málo hodnotili podporu MŠMT. (Největší problém distanční výuky v ČR je podle učitelů zapojení všech studentů, 2021)

3.3 Zkušenosti s distanční výukou

3.3.1 Zkušenosti v ČR

Při zavření škol byli žáci i učitelé nuceni přejít k digitálnímu způsobu výuky. Ministerstva s podporou českých autorit, dobrovolníků i soukromých firem se snažili školám zajistit zdroje a dávali podporu edukátorům i edukantům i jejich zákonným zástupcům. Ve většině našich škol byla postupně distanční výuka zvládnuta. Odborníci se shodují, že plně nahradit prezenční výuku

nelze, ale získali mnoho cenných zkušeností, jak postupovat v budoucnu, kdyby se mohla situace opakovat. Děti i učitelé si museli osvojit spoustu dovedností spojených s výpočetní technikou. Bylo také zapotřebí vynechat učivo, které nebylo podstatné a šlo jej opomenout. Prvořadné byly hlavní předměty jako matematika, jazyk český a ostatní jazyky, fyzika, chemie, dějepis, zeměpis. Nejdůležitějšími zůstávala témata dětské a kantorské psychiky, aby všichni zůstali v pohodě i přes všechna těžká období, která s sebou pandemie přinesla. (Kropíková, 2021, Pedagogická doporučení MŠMT, 2020)

Jak uvedla ve svém webináři Marie Kropíková, odbornice s praxí v oblasti speciální pedagogiky, dětské psychologie a soudního znalectví (proběhlo 16. března 2021 od 16.00 do 17.30).: „Nejdůležitější je dětská duše, ta utrpěla nejvíc. Nikdo není důležitější v našem životě, něž my sami. Pokud budeme spokojeni my, bude spokojená celá naše rodina.“ Také přítomnost rodičů u distanční výuky není správná, protože nesložili slib mlčenlivosti. (Nutno podotknout že u nižších ročníků je přítomnost rodiče nebo jiné dospělé osoby nevyhnutelná.) Paní magistra také apelovala na rodičovské schůzky, které se v době pandemie nekonaly, ale ona by je jako rodič vyžadovala. Upozornila také na pojem pedagogická intervence – což znamená, že dítě, které nepochopí látku, může přijít do školy, kde mu bude opět vysvětlena. Dalším problémem se proto nabízí pedagog, který vede distanční výuku z domova. Podle Kropíkové je jeho pracovištěm škola, nikoliv domov. Poukázala na potíže se zapojením velmi nadaných dětí do kolektivu, což je problém i v prezenční výuce, a distanční tuto situaci ještě zhoršuje. Otevřela se i otázka opakování ročníku z důvodu nepříznivého psychického nebo sociálního stavu. Není zde myšleno, že se jedná o žáky podprůměrné, nebo propadající. (Hlavní důraz se zde kladl na studenty středních škol, kteří byli ochuzení o odbornou praxi.) Zazněly i podněty na adresu učitelů, kteří v době distanční výuky neučili předměty jako tělesná, hudební, výtvarná výchova, anebo pracovní činnosti. Proč ti nepomohli mnohdy přetíženým učitelům. Až pandemie skončí a vše se vrátí k normálu, jaký dopad to bude mít na pedagogy? Určitě spousta z nich bude vyčerpaná a vyhořelá a bude potřebovat pomoc. Po skončení pandemie by mělo dojít k vyjasnění postojů, jak vše bude probíhat dál. (Kropíková, 2021)

V České republice byla s vyhlášením nouzového stavu pro edukanty určitých profesí, jakou jsou sociální služby a zdravotnictví vyhlášena pracovní povinnost. České školství i to evropské musí podstoupit spoustu výzev mezi které patří např. podpořit studenty při online nebo kombinovaném studiu. Zajistit stálé fungování školských subjektů pro odbornou praxi. Zařídit dostatečnou výši úrovně vzdělání, přípravy a zajistit předpokládané výsledky vzdávání, i když školy nebudou pravidelně fungovat. Starat se o blaho studentů. Dbát na dodržování bezpečnostních opatření. Zabezpečit spolupracování systému školství a edukantů a jejich rodin. Vzhledem k omezenému počtu lidí je potřeba přeorganizovat úlohu škol, jako místo socializace a vzdělávání. Je třeba podpořit učitele v jejich profesním rozvoji, aby byla posílena psychická odolnost žáků a byli připraveni potýkat se s různými nejistotami a změnami, které je mohou při jejich studiu potkat. Je nutné věnovat se málo odolným žákům, aby předčasně neodcházeli ze svých školních zařízení, protože se nemohou s takovou situací vypořádat. (cedefop.europa, 2020)

3.4 Protiepidemiologické opatření v době Covid-19 v Evropě

V Evropě se s tím různé země vyrovnávali po svém. Celkem plynulý přechod proběhl v Rakousku, Španělsku, Česku, Švédsku a Estonsku. V Holandsku byl spuštěn pro učitele odborného vzdělávání webinář podporující dálkové studium zaměřující se na praktické vzdělání. Vzdělávací video kanál vytvořili v Litvě a platformu v Rumunsku (shromažďující online zdroje a požadované e-learmingové platformy). Ve všech dotazovaných 16 zemích proběhl nový školní rok 2020/2021 za zpřísněných hygienických podmínek, jako jsou dobře odvětrané místnosti, scházení se minimálního počtu žáků, používání dezinfekce a dodržování dalších hygienických

pravidel. Všechny zúčastněné země požadují nošení roušek, ovšem ostatní pravidla se různě liší. Rozestupy mezi stoly ve třídách se pohybují mezi jedním až dvěma metry. Omezují se exkurze, Erazmy, studijní návštěvy a mnoho dalších aktivit. (EU countries respond to the effekt of coronavirus on thier education systems, 2020)

V Řecku nosí roušky děti od čtyř let, v Německu a Belgii od dvanáctého roku. Rozdíly jsou v nošení roušek o přestávkách (Rumunsko, Litva), nebo vyučování (Řecko). Některé země zahájily tzv. hybridní způsob výuky, což je kombinace prezenční a distanční výuky. Jiné (jako Belgie a Maďarsko) zvolili střídání dopolední a odpolední výuky. Itálie a Finsko vymezila k výuce některé dny v týdnu a Španělsko s Portugalskem vyučovali pouze některé předměty distančně. Další ze států zavedly distanční výuku z důvodů zdravotních problémů rodinných příslušníků. Ovšem byly i státy, které po počáteční omezující vlně opět otevřely za dodržení určitých bezpečnostních a hygienických opatření. Nejvíce omezení zasáhla učňovské odvětví jako např. maloobchod, pohostinství, gastronomie. (Ve Francii bylo učňům umožněno dokončit vzdělání. V Holandsku pokračovali ve své praxi ve firmách, ovšem na studenty bylo ze strany školy nahlíženou jenom na dálku. Země jako Irsko, Chorvatsko, Maďarsko využily odborné školy k výrobě ochranných pomůcek. Mnoho zemí umožnilo svým žákům, kteří končili poslední ročníky složit závěrečné zkoušky. Slovensko od závěrečných zkoušek upustilo na základě „formativního hodnocení." Formativní hodnocení je pedagogická komunikace mezi učitelem a žákem, kdy žák dává učiteli informace během celé výuky, nejenom na konci daného období. V Holandsku došlo k odložení zkoušek. Německo díky pomoci obchodních, řemeslných a průmyslových komor umožnilo závěrečné zkoušky, aby mohli absolventi od podzimu 2020 vstoupit do pracovního procesu. Finské školství trvá na složení zkoušky z praxe a pro tyto své účely využívalo cvičná pracoviště např. statky, nebo stavebnictví. (EU countries respond to the effect of coronavirus on thier education systems, 2020)

3.4.1 Zkušenosti s distanční výukou ve světě

OSN uvádí, že během pandemie zůstalo okolo 1,5 miliardy žáků z rozvojových zemí bez vyučování, a asi jedna třetina z nich neměla možnost online výuky. Jedná se o krize pandemie, chudoby, násilí propojené obavou ze ztracené generace žáků. Myslíme tím Somálsko, Nigérii, Demokratickou republiku Kongo, Afghánistán, ale i Bangladéš, Indii, Filipíny, Jemen a Burkina Faso. Jedná se o nejchudší děti a hlavně dívky, které i se začátkem nového školního roku zůstávají v celostátní karanténě. Odborníci (v čele s výkonnou ředitelkou Gwen Hinesovou) odhadují, že existuje riziko, že 10 až 16 milionů žáků už se do škol nevrátí. (Čtvrtina zemí riskuje kolaps školství, 2021)

3.5 Výsledky České školní inspekce

Na Webových stránkách České školní inspekce v tématické zprávě „Vzdělávání na dálku v základních a středních školách" vydané v květnu 2020 se dozvídáme, že vzhledem k situaci s pandemií nemoci covid-19 bylo provedeno téměř 5000 účelových telefonických rozhovorů napříč celou republikou s řediteli základních a středních škol. Zjištění rozhovorů byla použita při vydávání nové metodiky vyučování a námětů pro zvýšení kvality distanční výuky. Bylo zapotřebí stanovit priority a také se zaměřit na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ujasnit komunikaci a zpětnou vazbu s žáky i rodiči. Zpočátku mělo až 250 000 studentů technické problémy, ale postupně tato čísla klesla až na 1/5. Mezi pozitivní dopady distanční výuky patří obrovské navýšení digitálních znalostí. Posléze česká školní inspekce vyhodnotila, že u žáků i kantorů došlo k rozvoji digitálních kompetencí na dostatečně uspokojivou úroveň. To se týká i škol, které v tomto směru pokulhávaly. S žáky se na začátku pandemie nejvíce komunikovalo

telefonicky, posléze přes Skype, Whats App, Messenger, Facebook. ale nyní už je to více přes školní informační systém (např. Bakaláři, Edupage, Microsoft Teams), kde všichni dostávají výukové materiály, úkoly, hodnocení atd. Na některých školách mívají k dispozici edukanti i tištěné materiály, které si mohou po domluvě vyzvednout. Tento způsob je ale méně používaný. Hlavně na základních školách je individuální přístup častější. Někdy se u slabších žáků využívá spolupráce neziskových organizací (jako je např. Cheiron – obecně prospěšná společnost provozující komunitní centrum vytvářející spojení mezi lidmi v komunitě, usilující o sociální začlenění a pozitivitu ve způsobu žití mladých lidí, nebo dětí) k doučování, či distribuci úkolů. (Výroční zpráva České školní inspekce, 2020)

Výuka se dělí na synchronní část a asynchronní část. Synchronní část výuky znamená, že jsou přihlášeni žáci a většinou i učitel. Sami edukátoři usuzují, že je taková výuka daleko efektivnější, hlavně u menšího počtu studentů, kdy by délka výuky měla souviset s věkem žáků. Školám byl českou školní inspekcí doporučen rozsah synchronní výuky na horní hranici, ale mnohdy dobře myšlená snaha učitelů i ředitelů škol co nejvíce dohnat výuku si možná vybere svou daň v nižší efektivitě výuky a obrovské vyčerpanosti. Dost možná také psychických problémů studentů, kantorů i celých rodin. V mnoha případech tento tlak vyvíjeli sami rodiče, nebo rodiče po domluvě s pedagogy. Asynchronní výuka se skládá v plnění zadaných úkolů v čase, který si volí sám žák. Kantor zde není přítomen. Jako velmi negativní zjištění se ukazuje, že proběhlo málo hodin zaměřených na duševní pohodu a sociální kontakty edukantů, které distanční výuka moc neumožňuje. S prodlužující délkou pandemie se více a více prohlubuje absence sociálních kontaktů. Česká školní inspekce proto doporučovala, aby tento problém byl řešen alespoň v ¼ hodin, nebo formou hodin třídnických. Na středních školách se jeví podpora správců a metodiků ICT na vyšší úrovni. Na základních školách tuto úlohu často dělali ředitelé nebo kantoři a docházelo ke vzájemnému vypomáhání v pedagogických sborech. Sami učitelé se mezi sebou podporovali a zkoušeli komunikaci z pozice žáka, jak slyší, vidí a prezentaci materiálů. Jiní byli v pozici samouků metodou pokus – omyl. Tak jako učitelé, i rodiče samotných žáků se museli v digitálních dovednostech zlepšit. Zpočátku měli problémy hlavně edukanti nižších ročníků základních škol, kteří ještě neměli výuku informatiky (hlavně 1. stupeň ZŠ), ale díky pomoci rodičů a spolužáků brzy všichni začali zvládat výuku na akceptovatelné úrovni. (Výroční zpráva České školní inspekce, 2020)

Jako alarmující se jeví i velmi nízký počet hodin, kdy má participant a edukátor zapnutou kameru. Taková výuka zvyšuje psychologické a sociální problémy. Jsou také využívány učitelky na mateřské dovolené, asistenti pedagogů, nebo žáci, kteří s kantory spolupracují u žáků s odlišným mateřským jazykem. U participientů se speciálním vzdělávacím programem se více využívali asistenti pedagogů a velmi se zapojit byli nuceni také zákonní zástupci. Dalším velmi diskutovaným tématem byla motivace edukantů. Jednalo se hlavně o žáky ze socioekonomicky složitého rodinného prostředí (např. rodiny v exekuci, rodiny s nízkým dosaženým vzděláním, rodiny s velkým počtem dětí a malými příjmy, nebo rodiny mající problémy s bydlením). Jednalo se převážně o žáky žijící v kraji Libereckém, Ústeckém, Jihočeském, Moravskoslezském a studenti hlavního města Prahy). Došlo také k redukci vzdělávacího obsahu. Např. na ZŠ hlavně v předmětech jako je dějepis, zeměpis, chemie, vlastivěda, méně často v matematice, jazyce českém a cizích jazycích. Obsah vzdělávání na SŠ se profiloval na předměty ve vztahu studia, nebo obsahu maturitní zkoušky. Učitelé musí ředitelům škol pravidelně hlásit šíři probraného učiva, pokroky studentů a celkové vyhodnocení tohoto způsobu výuky. Ti si postupně zaznamenávají, jaké učivo je probráno, jaké redukováno, jaké bude převedeno do dalšího ročníku, nebo učivo, které se úplně vypustí. Vše se řeší na online poradách, popř. hospitacích, nebo ústně při rozhovoru s kantory. Jedním z nejdiskutovanějších témat se jeví obrovský podíl studentů, kteří se z jakýchkoliv důvodů nezapojovali do výuky. Jednalo se o chybějící techniku, či připojení, nezájem rodičů, nedostatečnou motivaci. Často se žáci zapojovali pouze ve formě předávání a

odevzdávání úkolů, ale ne účastí v online hodinách. Ze zákona pro rok 2020/2021 je distanční vyučování povinné, proto bylo v ojedinělých případech nutné komunikovat i s orgány sociálně – právní ochrany dětí. Na většině škol došlo také ke zcela jinému přístupu k závěrečnému hodnocení žáka, než na jaké jsme byli zvyklí. Toto téma se do budoucna ukazuje jako velká výzva. Docela malý se jevil podíl škol, které se v době pandemie, tedy distanční výuky, věnovaly komunikaci s rodiči. I samotná komunikace mezi pedagogy se smrštila na pětinu. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami měli výuku ještě složitější. Jako plusové se jeví velká míra využívání individuálních konzultací, anebo využívání asistentů pedagogů pro podporu těchto studentů. Určitě distanční výuka přinesla i mnoho problémů, které je potřeba do budoucna řešit, jako např. psychický rozvoj žáka jakéhokoliv věku, nebo těžké sociální zanedbání. (Výroční zpráva České školní inspekce, 2020)

3.6 Výsledky českého statistického úřadu – používání moderních technologií u mladistvých

Děti umí ve velké míře používat mobilní aplikace více než dospělí. Tráví s moderní technikou mnohem více času než před pandemií. Dříve sloužily telefony jenom k telefonování a posílání textových zpráv. Studenti v ČR používají internet více než žáci v EU a mnohem častěji se k němu připojují pomocí svých telefonů. Před vypuknutím pandemie žáci používali ke kontaktu se svými kantory moderní technologie, ale ne v takové míře. Ovšem s počátkem distanční výuky byly shledány velké problémy, které se postupně dařilo odstranit. Přesto se MŠMT, ČŠI, MŠ a jiní snažili pomoci žákům, kantorům, školám vše zvládnout.

ČSÚ zjišťoval, jak byli připraveni studenti na online výuku. Udává zde data aktuální v roce 2019 u studentů 15. letých a starších. Poukazuje také na to, že u mladších žáků hraje roli schopnost a čas, který jim rodiče věnují s pomáháním pro používání aplikací pro výuku. Pro srovnání jsou vždy v závorkách uvedeny počty u dospělých. Aplikace pro zasílání zpráv 94 % (54), stažení aplikace do mobilu 90 % (44), aplikace na úpravu fotek 71 % (32), instalace programu do počítače 63 % (29), textový editor např. Word 94 % (54), tabulkový procesor např. Excel 90 (45), prezentace např. PowerPoint 69 % (18), Internetová uložiště 48 % (22), programování 16 % (6). ČSÚ uvádí, že od roku 2016 připadá na každého člena domácnosti, který je starší šesti let mobilní telefon. Tím se neustále zvyšuje dostupnost internetu. Přitom v roce 2010 se telefony používaly hlavně k telefonování a posílání SMS zpráv. K internetu se připojovala pouze 4 % lidí. Nejvíce edukanti používají internet, potom notebooky, tablety a v poslední řadě stolní počítače. Komplikovaným se ukázalo používání počítačů pro výuku v rodinách, kde rodiče pracovali z domova, přičemž měli větší množství dětí, které se musely také na výuku připojit. Na začátku pandemie bylo 3,3 % dětí ve věku 6-15 let, v jejichž domácnosti nebyl internet vůbec. U 5 % dětí stejného věku byl internet k dispozici na telefonu, ale nevlastnily počítač, ani tablet. Domácnosti také neměly skenery, ani tiskárny předávající školní materiály. Bylo nutné zvýšit kvalitu připojení. Jak uvádí ČSÚ, dívky více používají internet k chatování a účasti na sociálních sítích, chlapci zase k nahrávání fotek, videí, hudby, stahování hudby a filmů, ovšem nejpatrnější rozdíl je ve hraní her. Skoro polovina žáků již umí používat internetová uložiště. (Statistika & My, Magazín Českého statistického úřadu: Žáci a studenti online. 2020)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

V úvodu praktické části navazujeme na teoretickou část. Zajímají nás hlavně názory žáků 7. - 9. tříd ZŠ. Jak hodnotili online výuku, jaké v ní viděli klady a zápory, jaký byl vliv rodiny na online výuku. Dále nás zajímalo připojení při online výuce, pomoc spolužákům, i zda pociťovali žáci nedostatek pohybu.

Jak uvádí Vědecký časopis České pedagogické společnosti ve své studii, problémem byl nedostatečný počet techniky a připojení. Ta byla dětem posléze zapůjčena ze školy. Rodiče starosti s připojením neuváděli. Spíše se zmiňovali, že jim chybělo zařízení pro skenování a tisk materiálů. Ovšem studie také poukazovala, že vznikaly problémy, protože rodiče sdíleli se svými dětmi zařízení pro svůj home office. Žáci i jejich rodiče považovali čas strávený s vypracováním úkolů a přípravou na distanční výuku za příliš dlouhý, což studie nepotvrdila. Důležitou se zde jevila zpětná vazba učitel – žák, protože žáci vyžadovali kontrolu, či zpětnou vazbu, zda správně vypracovali zadané úkoly. Mnoho rodičů nemělo potřebné vědomosti, znalosti didaktických zásad a postupů, aby dítěti dokázali vysvětlit danou látku. Jako pozitivní se ukazuje zvýšení digitální gramotnosti u učitelů, rodičů i samotných žáků. Toho lze využít ke zkvalitnění prezenční výuky, nebo v případě, že by se situace s covidem, nebo jiná nečekaná událost opakovala. Zjišťujeme také, že potřeby daných žáků jsou individuální při obou variantách výuky a nikdy se nelze zavděčit všem. (Rokos, Vančura, 2020)

Jak uvádí Sborník příspěvků XXIX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu, na začátku distanční výuky reagovali žáci nadšeně v domnění očekávaných prázdnin. Oceňovali pohodlí domova a vlastního tempa při výuce. Kladně byl přijat fakt, že jim odpadá cestování z domova. Posléze velmi postrádali kontakt se svými spolužáky. Měli problém přinutit se k učení. Mezi negativa patřily problémy se soustředěním a pochopením látky. S postupem času stále více preferovali prezenční formu výuky. (Česká asociace pedagogického výzkumu, 2021)

V našem výzkumu čerpáme z již zveřejněných výzkumů Rokose, Vančury a ČAPV. Nejde nám jenom o srovnávání všech bodů našich výzkumů, jelikož to není v rámci originality zcela možné, ale i o doplnění určitých údajů mezi všemi třemi výzkumy.

4.1 Cíl výzkumu

Zjistit, jaké měli názory žáci 7.-9. třídy Základní školy k distanční výuce v době pandemie covid-19.

Jsou stanoveny výzkumné cíle:

Zjistit, jak chyběl žákům osobní kontakt při online výuce.

Zjistit, jak hodnotili žáci úspěšnost online výuky.

Zjistit, jaké klady viděli žáci v online výuce.

Zjistit, jaké měli žáci problémy s připojením při online výuce.

Zjistit, jak si vzájemně žáci pomáhali při online výuce.

Zjistit názory žáků na absenci pohybu při online výuce.

4.2 Výzkumné otázky

Trpěli žáci 7. – 9. tříd ZŠ při online výuce v době pandemie covid – 19 nedostatkem společenského kontaktu?

Dílčími výzkumnými otázkami jsou:

Jak hodnotili úspěšnost online výuky žáci 7. – 9. tříd ZŠ v době pandemie covid – 19?

Jak hodnotili klady online výuky žáci 7. – 9. tříd ZŠ v době pandemie covid – 19?

Jaké měli problémy žáci 7. -9. tříd ZŠ na připojení při online výuce v době pandemie covid – 19?

Jaká byla vzájemná pomoc u žáků 7. – 9. tříd ZŠ při online výuce v době pandemie covid – 19?

Jaké názory měli žáci 7. – 9. tříd ZŠ na absenci pohybu v době pandemie covid – 19?

4.3 Metody výzkumu

Výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření, jehož základem byl anonymní dotazník, který byl distribuován výběrovým souborem žáků 7. až 9. tříd Zlínského kraje.

Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány ve statistickém softwaru IBM SPSS Statistics. Na základě šetření byly zhodnoceny výzkumné otázky.

4.4 Výzkumný soubor

Základní soubor je tvořen žáky základních škol ve věku 12.-15. let, což jsou žáci 7.-9. třídy. Podle Českého statistického úřadu je v ČR 389 600 žáků na druhém stupni ZŠ. Ten zahrnuje děti od 6. do 9. tříd. Pokud data zprůměrujeme, zjistíme, že v ČR je 292 200 žáků v 7. – 9. třídách. Z toho množství studuje ve Zlínském kraji 21 698 žáků. Průměrně navštěvuje v našem kraji 16 274 žáků 7.- 9. třídu. Aktuální informace počtu letošních žáků ZŠ zatím ještě nejsou známy. (ČSÚ, 2020)

Do výběrového souboru jsou vybráni studenti 7. – 9. tříd, kteří jsou ve svém věku dostatečně zralí na zodpovězení daných dotazů. Respondenti dostanou vyplnit dotazník za domácí úkol, aby měli dostatek času na zodpovězení otázek. Celkově bylo osloveno 241 žáků 7. – 9. tříd ze Zlínského kraje.

Z tohoto počtu 241 dotázaných vyplnilo daný dotazník 178 žáků, což je 73 %. Zbytek žáků byl nemocný, nebo v karanténě, proto dotazník nevyplnili.

4.4.1 Metoda sběru dat

U získávání dat a zpracování praktické části byla zvolena metoda kvantitativního průzkumu formou dotazníku, který byl k tomuto účelu vytvořen.

Na uvedené škole bylo dotazníkové šetření domluveno několik měsíců dopředu s panem ředitelem. Kritériem ze strany školy byla jednoduchost otázek pro žáky a dodání dotazníku v elektronické podobě. Etikou při zadávání byl slib zachování anonymity žáků. Analýza dat proběhla také elektronicky, takže nedošlo k nežádoucím omylům ze strany sčítání dotazníku. Výsledky byly během jednoho týdne zřejmé.

4.5 Vyhodnocení dat

Vyšetření se zúčastnilo 178 respondentů, z toho bylo 52,2 % dívek (93 odpovědí) a 47,8 % chlapců (85 odpovědí).

Tabulka 1 – Pohlaví studentů

Pohlaví	Četnost	Relat. Četnost (%)
Dívka	93	52,2
Chlapec	85	47,8
Celkem	178	100,0

Další otázka sledovala, přes jaké přístroje se studenti připojovali k online výuce. Studenti mohli uvést více odpovědí. Odpovědi jsou přepočteny na celkový počet studentů, tj. 178. Nejčastěji se k výuce připojovali přes notebook (60,1 %; 107 odpovědí). V 32,0 % případů se studenti připojovali přes mobil a pevný počítač (31,5 %; 56 studentů). 11,8 % studentů se někdy k výuce připojovali i pomocí tabletu (21 studentů).

Graf 1 – Technika využitá pro online výuku

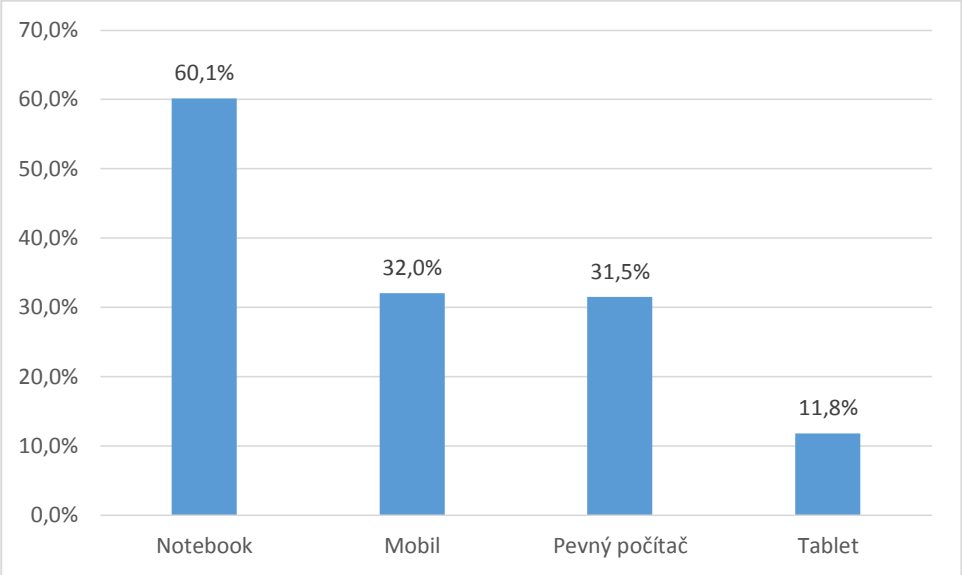

Studenti nejčastěji trávili online výukou 3–6 hodin denně (86,0 %; 153 studentů). 16 studentů (9,0 %) trávilo online výukou méně než 3 hodiny denně. 9 studentů (5,1 %) pak naopak více než 6 hodin denně, viz tabulka 2.

Tabulka 2 – Průměrná doba strávená online výukou denně

	Četnost	Relat. Četnost (%)
Méně než 3 hodiny	16	9,0
3-6 hodin	153	86,0
6 a více hodin	9	5,1
Celkem	178	100,0

Na grafu 2 pak můžeme vidět místa, odkud se studenti na online výuku přihlašovali. Studenti mohli uvést více odpovědí. Počty odpovědí jsou přepočítány na celkový počet studentů, tj. 178.

Nejčastěji se studenti připojovali z dětského pokoje, který měli sami pro sebe. Tuto variantu uvedlo 79,2 % studentů. Druhou nejčastější odpovědí byl obývací pokoj (19,7 % studentů) a kuchyně (13,5 % studentů).

Graf 2 – Místa pro připojování k online výuce

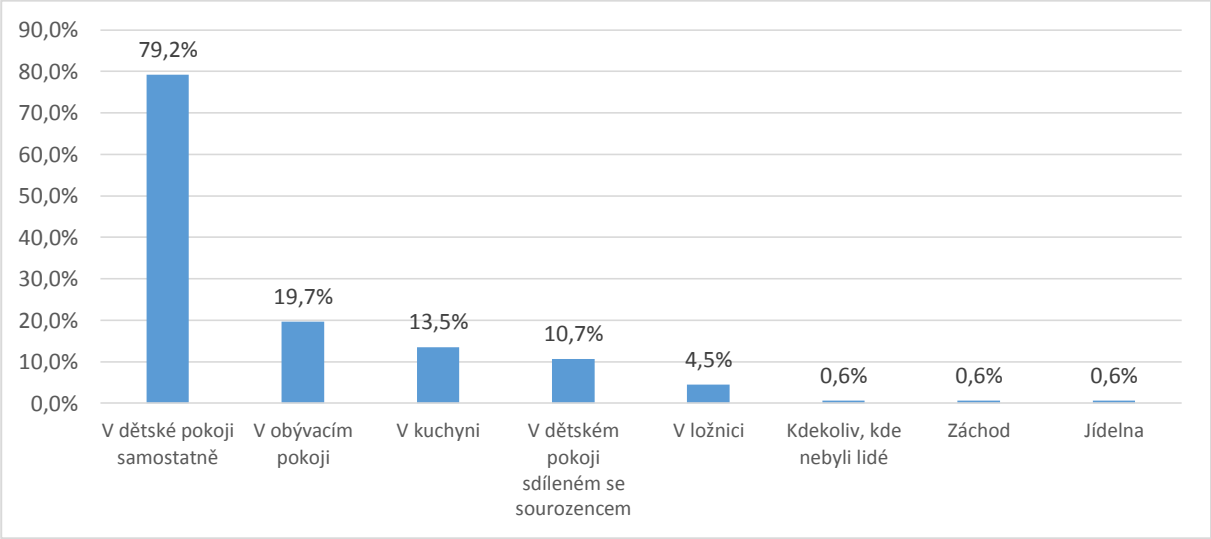

V tabulce 3 vidíme nejčastěji uváděné problémy v rámci online výuky. Otázka byla v otevřené formě, zahrnutí do jednotlivých kategorií je proto uděláno subjektivně.

Nejčastěji se studenti setkávali s problémy s připojením (66 studentů; 37,1 %). To zahrnovalo, jak slabou wifi, tak i celkové problémy s počítačem. 8,4 % studentů (15 odpovědí) mělo problémy s mikrofonem. Třetím nejčastějším problémem bylo udržení pozornosti (12 odpovědí; 6,7 %), nepochopení učiva (10 odpovědí; 5,6 %) a velké množství úkolů (9 studentů; 5,1 %). Mezi další problémy patří problémy s výukou cizích jazyků, obecně vše, nebo špatné připojení učitelů, či nesouhlas s podváděním ostatních žáků.

Tabulka 3 – Problémy v rámci online výuky

Problémy v rámci online výuky	Četnost	Relat. Četnost (%)
připojení	66	37,1
mikrofon	15	8,4
udržet pozornost	12	6,7
pochopení učiva	10	5,6
Množství úkolů	9	5,1
připojení, mikrofon	6	3,4
cizí jazyky	4	2,2
Vše	4	2,2
matematika	3	1,7
nuda	3	1,7
špatné připojení učitele	3	1,7
čeština	2	1,1
matematika a fyzika	2	1,1
Podvádění ostatních žáků	2	1,1
s učitelem	2	1,1
špatně rozložený rozvrh	2	1,1
Jiná odpověď	18	10
nic	15	8,4
Celkem	178	100

V tabulce 4 vidíme, co by studenti nejraději změnili na online výuce. 66 studentů (37,1 %) by neměnilo nic. V případě, že sledujeme, co by nejčastěji měnili, zjistíme, že nejčastěji uváděli méně hodin, celkovou změnu stylu výuky, popř. změnu přístupu učitelů. Mezi častými odpověďmi samozřejmě byla i varianta nemít vůbec online výuku. Zařazení jednotlivých odpovědí do skupin opět proběhlo subjektivně na základě otevřené otázky č. 6. Co bys změnil na online výuce?“.

Tabulka 4 – „Co bys změnil na online výuce?“

Co bys změnil na online výuce?	Četnost	Relat. Četnost (%)
Méně hodin	12	6,7
Styl výuky	12	6,7
Nemít online	11	6,2
Přístup učitelů	11	6,2
Méně úkolů	9	5,1
Více hodin	6	3,4
Změna začátku vyučování	5	2,8
Lepší připojení	4	2,2
Více času na úkoly	4	2,2
Návaznost hodin	3	1,7
Více hodin, méně úkolů	2	1,1
Zapínání a vypínání mikrofonů	2	1,1
Způsob psaní testů	2	1,1
Bez kamer	1	0,6
Jiná odpověď	1	0,6
Méně hodin, více úkolů	1	0,6
Online testy	1	0,6
Povinnost mít zapnuté kamery	1	0,6
Program	1	0,6

Větší aktivitu žáků	1	0,6
Větší přehlednost	1	0,6
Víc hodin	1	0,6
Více procvičování úkolů	1	0,6
Vypínání mikrofonů	1	0,6
Zábavnější forma úkolů	1	0,6
Zakázat kamery	1	0,6
Změna formy úkolů	1	0,6
Všechno	1	0,6
Nic	66	37,1
Nevím	11	6,2
Neuvedeno	3	1,7
Celkem	178	100,0

V tabulce 5 najdeme odpovědi na otázku č. 7 – „Co bys neměnil na online výuce?“. 36 % studentů (64 odpovědí) by neměnilo nic. Co by studenti nejvíce neměnilo, byl počet hodin, vypnutí kamery a čas začátku výuky. Velmi dobře hodnotili i více volného času. Opět zařazení odpovědí do jednotlivých skupin bylo subjektivní, na základě otevřené otázky.

Tabulka 5 – „Co bys neměnil na online výuce?“

Co bys neměnil na online výuce?	Četnost	Relat. Četnost (%)
Počet hodin	25	14,0
Vypnuté kamery	10	5,6
Čas výuky	9	5,1
Více volného času	5	2,8
Online testy	3	1,7
Systém	3	1,7
Aplikace	2	1,1
Možnost výběru místa v	2	1,1
Nechci online	2	1,1
Přestávky	2	1,1
Přístup učitelů	2	1,1
Způsob výuky	2	1,1
Častější online výuka	1	0,6
Domácí úkoly	1	0,6
Hodiny	1	0,6
Jiná odpověď	1	0,6
Málo učení	1	0,6
Méně hodin	1	0,6
Online kontakt s učiteli	1	0,6
Práce s počítačem	1	0,6
Připojení	1	0,6
Přístup žáků	1	0,6
Rozvrh	1	0,6

Spojení s učiteli	1	0,6
Styl výuky	1	0,6
Více hodin	1	0,6
Více volnosti	1	0,6
Vstávání	1	0,6
Vypnuté mikrofony u testu	1	0,6
Vyvolávání	1	0,6
Neuvedeno	4	2,2
Nevím	19	10,7
Nic	64	36,0
Vše	6	3,4
Celkem	178	100,0

V níže uvedené tabulce vidíme hodnocení jednotlivých otázek týkající se hodnocení online výuky. Tyto otázky budou následně použity do faktorové analýzy. Všechny sledované otázky byly hodnoceny na škále 1–5, kde 1 znamená rozhodně ano, až 5 – rozhodně ne. Jako otázka s nejvíce souhlasnými hlasy je vyhodnocena otázka č. 22 – „Při online výuce mám koníčky více času než při prezenční. Rozhodně s ní souhlasí 54,5 % studentů a dalších 23,6 % s ní spíše souhlasí. Nejméně studenti v průměru souhlasí s otázkou 31 – „Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci“. S touto otázkou souhlasí pouze3,9 % studentů. Jak víme z předchozích otázek, většina dotázaných studentů využívala vlastní pokoj bez sourozenců.

Tabulka 6 – Hodnocení online výuky

Hodnocení online výuky	1 - Rozhodně ano	2	3	4	5 - Rozhodně ne	celkem	Průměrné hodnocení	Pořadí
8. Online výuka mě baví více než prezenční.	35 (19,7 %)	37 (20,8 %)	52 (29,2 %)	29 (16,3 %)	25 (14 %)	178 (100 %)	2,8	15
9. Online výukou se naučím stejně jako prezenčně.	11 (6,2 %)	21 (11,8 %)	43 (24,2 %)	52 (29,2 %)	51 (28,7 %)	178 (100 %)	3,6	21
10. Při online výuce pro mě bylo množství vyučovacích hodin dostačující.	66 (37,1 %)	39 (21,9 %)	45 (25,3 %)	21 (11,8 %)	7 (3,9 %)	178 (100 %)	2,2	7
11. Při online výuce bylo domácích úkolů více než při prezenční výuce.	91 (51,1 %)	39 (21,9 %)	33 (18,5 %)	9 (5,1 %)	6 (3,4 %)	178 (100 %)	1,9	2
12. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt s učiteli.	28 (15,7 %)	35 (19,7 %)	40 (22,5 %)	35 (19,7 %)	40 (22,5 %)	178 (100 %)	3,1	20
13. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt se spolužáky.	71 (39,9 %)	41 (23 %)	33 (18,5 %)	21 (11,8 %)	12 (6,7 %)	178 (100 %)	2,2	6
14. Při online výuce jsem rozuměl probírané látce.	22 (12,4 %)	62 (34,8 %)	55 (30,9 %)	30 (16,9 %)	9 (5,1 %)	178 (100 %)	2,7	13
15. Od učitelů jsem při online výuce dostával/a dostatečné informace k organizaci výuky.	29 (16,3 %)	60 (33,7 %)	64 (36 %)	20 (11,2 %)	5 (2,8 %)	178 (100 %)	2,5	10
16. Pokud jsem při online výuce	28 (15,7	38 (21,3	51 (28,7	33 (18,5	28 (15,7	178 (100	3,0	16

nerozuměl probírané látce, tak jsem se zeptal.	%)	%)	%)	%)	%)	%)		
17. Při online výuce jsem dostával/a dostatek prostoru pro své dotazy.	33 (18,5 %)	52 (29,2 %)	59 (33,1 %)	28 (15,7 %)	6 (3,4 %)	178 (100 %)	2,6	11
18. Při online výuce jsem byl více aktivní než při výuce prezenční.	30 (16,9 %)	27 (15,2 %)	56 (31,5 %)	36 (20,2 %)	29 (16,3 %)	178 (100 %)	3,0	17
19. Při online výuce mi chyběla názorná ukázka.	61 (34,3 %)	47 (26,4 %)	36 (20,2 %)	21 (11,8 %)	13 (7,3 %)	178 (100 %)	2,3	8
20. Při online výuce bylo těžší udržet pozornost.	88 (49,4 %)	39 (21,9 %)	23 (12,9 %)	20 (11,2 %)	8 (4,5 %)	178 (100 %)	2,0	4
21. Při online výuce jsem si zlepšil/a prospěch.	46 (25,8 %)	63 (35,4 %)	43 (24,2 %)	14 (7,9 %)	12 (6,7 %)	178 (100 %)	2,3	9
22. Při online výuce mám na své koníčky více času než při prezenční.	97 (54,5 %)	42 (23,6 %)	28 (15,7 %)	3 (1,7 %)	8 (4,5 %)	178 (100 %)	1,8	1
23. Při online výuce jsem pomáhal s výukou sourozencům.	14 (7,9 %)	31 (17,4 %)	25 (14 %)	25 (14 %)	83 (46,6 %)	178 (100 %)	3,7	23
24. Při online výuce jsem pomáhal s výukou spolužákům.	24 (13,5 %)	33 (18,5 %)	54 (30,3 %)	37 (20,8 %)	30 (16,9 %)	178 (100 %)	3,1	18
25. S online výukou mi pomáhali rodiče.	12 (6,7 %)	21 (11,8 %)	37 (20,8 %)	43 (24,2 %)	65 (36,5 %)	178 (100 %)	3,7	22
26. Při online výuce jsem měl problémy s připojením.	47 (26,4 %)	39 (21,9 %)	46 (25,8 %)	30 (16,9 %)	16 (9 %)	178 (100 %)	2,6	12

27. Při online výuce mi chyběly hodiny tělesné výchovy.	44 (24,7 %)	29 (16,3 %)	22 (12,4 %)	27 (15,2 %)	56 (31,5 %)	178 (100 %)	3,1	19
28. Při online výuce jsem déle spal.	105 (59 %)	25 (14 %)	17 (9,6 %)	11 (6,2 %)	20 (11,2 %)	178 (100 %)	2,0	3
29. Při online výuce jsem zůstával v pyžamu.	70 (39,3 %)	20 (11,2 %)	22 (12,4 %)	16 (9 %)	50 (28,1 %)	178 (100 %)	2,8	14
30. Při online výuce jsem byl více odpočatý.	87 (48,9 %)	44 (24,7 %)	18 (10,1 %)	14 (7,9 %)	15 (8,4 %)	178 (100 %)	2,0	5
31. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci.	7 (3,9 %)	16 (9 %)	26 (14,6 %)	33 (18,5 %)	96 (53,9 %)	178 (100 %)	4,1	24
32. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen rodiči pracujícími online.	4 (2,2 %)	7 (3,9 %)	19 (10,7 %)	22 (12,4 %)	126 (70,8 %)	178 (100 %)	4,5	25

4.6 Faktorová analýza

V prvním kroku jsme vytvořili matici korelačních koeficientů, z důvodu velké velikosti ji sem nedávám.

Jak bylo zmíněno výše, do faktorové analýzy byly zařazeny otázky 8–32. V prvním kroku jsme spočítali KMO kritérium. Toto kritérium má hodnotu 0,705. Jelikož se uvažuje hodnota 0,9 a vyšší na vynikající, 0,8 za užitečné a hodnoty mezi 0,6 a 0,7 za středně užitečné. Můžeme konstatovat, že naše data vykazují střední závislost a pro využití ve faktorové analýze jako dostačující.

Následně byl spočítán Bartlettův test, který opět sleduje vhodnost dat pro použití faktorové analýzy, resp. původně metody hlavních komponent, ze které faktorová analýza vychází. I tento test vychází statisticky významný (na hladině významnosti $\alpha = 5$ %).

Tabulka 7 - KMO statistika a Bartlettův test

Kaiser-Meyer-Olkin kritérium		0,705
Bartlettův test	Testové kritérium	1008,192
	Stupně volnosti	300,000
	P-hodnota	0,000

Na grafu 3 a zároveň v tabulce 8 vidíme, že jako nejvhodnější počet faktorů se jeví počet 7 (porovnání s charakteristickými čísly, která jsou větší než 1). Takto bude vysvětleno 55,511 % variability dat.

Graf 3 – Scree plot pro faktorovou analýzu

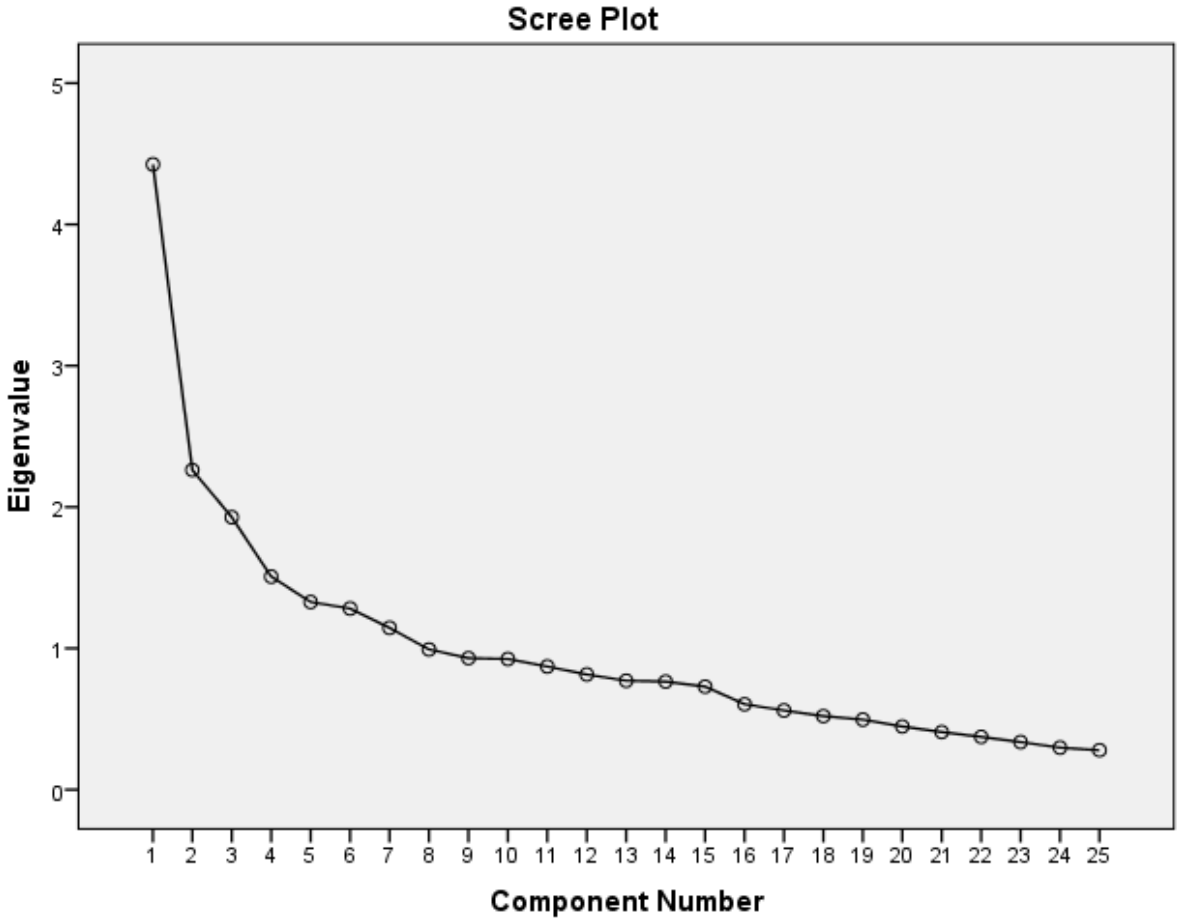

Tabulka 8 - Charakteristická čísla a kumulativní podíl celkově vysvětlené variability

Faktor	Charakteristická čísla		
	Celkem	% variability	Kumulativní %
1	4,425	17,699	17,699
2	2,262	9,048	26,747
3	1,928	7,712	34,459
4	1,508	6,030	40,490
5	1,328	5,312	45,802
6	1,282	5,128	50,929
7	1,145	4,581	55,511
8	0,993	3,971	59,481

9	0,930	3,722	63,203
10	0,925	3,699	66,901
11	0,872	3,487	70,388
12	0,815	3,260	73,648
13	0,771	3,082	76,730
14	0,765	3,061	79,791
15	0,729	2,918	82,709
16	0,605	2,418	85,127
17	0,561	2,243	87,370
18	0,521	2,083	89,453
19	0,496	1,982	91,435
20	0,447	1,788	93,223
21	0,407	1,630	94,853
22	0,374	1,495	96,349
23	0,337	1,347	97,695
24	0,297	1,189	98,884
25	0,279	1,116	100,000

V tabulce 9 vidíme koeficienty faktorových skór. Byly vypočítány rotací faktorů pomocí metody Varimax. V případě porovnání jednotlivých koeficientů mezi faktory a proměnnými, dokáže rozřadit jednotlivé proměnné. Výsledné zařazení jednotlivých proměnných do faktorů vidíme v tabulce 10.

Tabulka 9 – Matice faktorových zátěží

	Faktory						
	1	2	3	4	5	6	7
8. Online výuka mě baví více než	-0,491	0,551	0,013	0,025	0,177	-0,039	-0,105

prezenční.							
9. Online výukou se naučím stejně jako prezenčně.	-0,555	0,180	0,335	-0,082	0,302	-0,073	-0,019
10. Při online výuce pro mě bylo množství vyučovacích hodin dostačující.	-0,247	0,550	0,108	0,046	0,142	-0,341	0,028
11. Při online výuce bylo domácích úkolů více než při prezenční výuce.	-0,118	-0,115	-0,010	-0,138	0,696	0,222	-0,104
12. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt s učiteli.	0,698	-0,259	0,137	0,070	-0,055	-0,015	-0,067
13. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt se spolužáky.	0,781	-0,030	0,089	0,096	0,057	0,000	0,099
14. Při online výuce jsem rozuměl probírané látce.	-0,424	0,149	0,528	-0,080	-0,145	0,003	0,096
15. Od učitelů jsem při online výuce dostával/a dostatečné informace k organizaci výuky.	-0,063	0,098	0,637	-0,200	-0,038	-0,295	0,269
16. Pokud jsem při online výuce nerozuměl probírané látce, tak jsem se zeptal.	0,007	0,064	0,681	0,219	-0,042	0,215	-0,143
17. Při online výuce jsem dostával/a dostatek prostoru pro své dotazy.	0,038	0,211	0,652	0,057	-0,073	0,183	0,060
18. Při online výuce	-0,372	0,169	0,450	0,107	0,053	-0,089	-0,196

jsem byl více aktivní než při výuce prezenční.							
19. Při online výuce mi chyběla názorná ukázka.	0,709	-0,092	-0,125	0,004	0,105	0,141	0,030
20. Při online výuce bylo těžší udržet pozornost.	0,640	-0,017	-0,280	-0,039	0,030	-0,023	-0,021
21. Při online výuce jsem si zlepšil/a prospěch.	-0,186	0,656	0,183	-0,036	0,005	0,078	-0,121
22. Při online výuce mám na své koníčky více času než při prezenční.	0,073	0,640	0,119	0,131	-0,316	0,095	-0,109
23. Při online výuce jsem pomáhal s výukou sourozencům.	0,034	0,016	0,093	0,777	-0,059	0,191	0,045
24. Při online výuce jsem pomáhal s výukou spolužákům.	0,157	0,154	0,126	0,253	0,047	0,738	-0,055
25. S online výukou mi pomáhali rodiče.	0,378	0,089	0,029	0,416	0,360	-0,438	-0,090
26. Při online výuce jsem měl problémy s připojením.	0,109	0,008	-0,146	0,102	0,650	-0,143	0,108
27. Při online výuce mi chyběly hodiny tělesné výchovy.	0,415	0,069	0,098	-0,186	-0,163	0,060	0,523
28. Při online výuce jsem déle spal.	0,036	0,422	-0,108	-0,262	0,290	0,411	0,333
29. Při online výuce jsem zůstával v pyžamu.	0,041	0,234	-0,446	0,193	0,058	0,211	0,239
30. Při online výuce jsem byl více	-0,106	0,648	0,058	-0,087	-0,071	0,112	0,123

odpočatý.							
31. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci.	0,017	-0,111	-0,155	0,581	0,012	-0,065	0,480
32. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen rodiči pracujícími online.	-0,052	-0,066	-0,010	0,180	0,065	-0,030	0,658

V tabulce 10 vidíme rozdělení proměnných do jednotlivých faktorů. Tyto faktory bych subjektivně nazvala:

Faktor 1 Chybějící osobní kontakt a zkušenost

Faktor 2 Hodnocení úspěšnosti online výuky

Faktor 3 Klady online výuky

Faktor 4 Vliv rodiny na online výuku

Faktor 5 Domácí úkoly a připojení

Faktor 6 Pomoc spolužákům

Faktor 7 Nedostatek pohybu a rušení

Tabulka 10 - Rozdělení proměnných do faktorů

Faktor 1	12. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt s učiteli.	13. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt se spolužáky.	19. Při online výuce mi chyběla názorná ukázka.	20. Při online výuce bylo těžší udržet pozornost.		
Faktor 2	8. Online výuka mě baví více než prezenční.	10. Při online výuce pro mě bylo množství vyučovacích hodin dostačující.	21. Při online výuce jsem si zlepšil/a prospěch.	22. Při online výuce mám na své koníčky více času než při prezenční.	28. Při online výuce jsem déle spal.	30. Při online výuce jsem byl více odpočatý.

Faktor 3	9. Online výukou se naučím stejně jako prezenčně.	14. Při online výuce jsem rozuměl probírané látce.	15. Od učitelů jsem při online výuce dostával/a dostatečné informace k organizaci výuky.	16. Pokud jsem při online výuce nerozuměl probírané látce, tak jsem se zeptal.	17. Při online výuce jsem dostával/a dostatek prostoru pro své dotazy.	18. Při online výuce jsem byl více aktivní než při výuce prezenční.
Faktor 4	23. Při online výuce jsem pomáhal s výukou sourozencům.	25. S online výukou mi pomáhali rodiče.	31. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci.			
Faktor 5	11. Při online výuce bylo domácích úkolů více než při prezenční výuce.	26. Při online výuce jsem měl problémy s připojením.				
Faktor 6	24. Při online výuce jsem pomáhal s výukou spolužákům.					
Faktor 7	27. Při online výuce mi chyběly hodiny tělesné výchovy.	29. Při online výuce jsem zůstával v pyžamu.	32. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen rodiči pracujícími online.			

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Cílem toho výzkumu bylo zjištění názorů žáků ZŠ na distanční výuku v době Covid-19. Po počátečním nadšení žáků z dlouhých prázdnin přišla distanční výuka. Výsledky však jasně ukázaly, že žáci zastávají vůči tomuto typu výuky spíše negativní názory. To potvrdily i jiné prováděné výzkumy (Rokos, Vančura, 2020; Česká asociace pedagogického výzkumu, 2021). Tyto názory byly identické i u rodičů a učitelů. Našlo se ovšem i malé procento žáků, kterým tento typ výuky vyhovoval.

Z našeho výzkumu jsme zjistili, že žákům nejvíce chyběl společenský kontakt se svými spolužáky a kamarády. Stejný názor se potvrdil i z výzkumu Rokose a Vančury a ČAPV. Ten uvádí, že se to stalo po 4 měsících distanční výuky. Toto dlouhodobé společenské vytržení od vrstevníků bylo zřetelné už z teoretické části. Jako nezanedbatelné se jeví i zjištění, že edukantům scházeli i jejich učitelé, průvodci učebním procesem, kantoři ovlivňující jejich životy nejen výukou, ale celým socializačním procesem. Podle Rokose a Vančury žáci poukazovali také nato, že rodiče chvátali a rozčilovali se při vysvětlování učiva, přičemž neuměli danou látku tak dobře vysvětlit jako učitelé. Bylo znatelné, že edukanti postrádali názorné školní ukázky. Vančura uvádí, že ze strany učitelů šlo o velmi náročnou přípravu a nedostatek adekvátních materiálů Ty jim distanční výuka nebyla schopna zajistit v takové míře jako výuka prezenční. Také udržení pozornosti v domácím prostředí bylo obtížnější. Přesto, že velmi malé procento žáků udávalo, že by byli rušeni při výuce sourozenci, nebo rodiči pracujícími z domova. Z našeho výzkumu nevyplívá, že by žáci požadovali pomoc rodičů, avšak výzkum Rokose, Vančury i ČAPV na tyto potřeby poukazoval. Různorodost se projevovala ve vnímání DV v postupujícím čase, kdy žákům nejdříve vyhovovala, posléze téměř všichni chtěli zpět do škol.

Pomocí našeho výzkumu jsme se snažili ukázat úspěšnost distanční výuky. Mnoho žáků na začátku distanční výuky mělo problémy s připojením a špatnou technikou. Přesto hodnotí zvládnutí distanční výuky průměrně a množství hodin uváděli jako dostačující, ale chtěli by méně. Domnívají se ale, že prezenční formou výuky se naučí víc. V našem výzkumu se také lišíme od výzkumu ČAPV, kdy naši žáci od kantorů dostávali k výuce dostatečné informace a probírané látce většina z nich rozuměla. Měli také dostatek prostoru pro své dotazy. Pokud nerozuměli, měli možnost se na informace doptat. Cizí výzkumy, které byly zpracovány dříve, uvedly, že žákům chyběla dostatečná zpětná vazba i možnost konzultací s učitelem. Nelze posoudit, zda byli žáci při online výuce více aktivní. Chyběly jim názorné školní ukázky (což avizoval i výzkum Vančury a Rokose) a jako kolosální problémem u všech se jevilo udržení pozornosti. Většina z nich si zlepšila prospěch, což zjistilo i ČAPV. Otázkou zůstává, zdali k tomu nepřispělo mírnější hodnocení učitelů, jak doporučovalo MŠMT.

Jeden z žáků uvádí, že mu distanční výuka přijde lepší v tom, že někteří učitelé umí být neohleduplní a jiní mají tendence shazovat ve škole určité žáky před třídou. Mnozí si stěžovali na přístup některých kantorů. Další studentka by chtěla, aby měli všichni zapnuté kamery, aby učitelé viděli, že nehrají např. videohry, či neprovádí jiné nepovolené aktivity.

Výzkum Rokose a Vančury jako největší klady uvádí přizpůsobení si výuky vlastním potřebám, rozvoj samostatnosti, celkovou spokojenost a osobní přístup učitele. Kantoři jako pozitivum uvedli práci v klidném domácím prostředí. Rokos a Vančura avizovali lepší interakci s rodiči. Jako negativum malou interakci se žáky a kontakt mezi žáky navzájem. Rodiče vnímali čas strávený se školními povinnosti svých dětí jako velmi zatěžující. ČAPV vyvozuje, že výuka a podporování studentů hlavně v kognitivním učení se může uskutečňovat v distanční výuce v různé míře a jiným způsobem než v prezenční. Míra proveditelnosti rozdílností a individualizace se mění v podřízenosti na didaktických kompetencích edukátora hlavně v oblasti projektování výuky i osobitě při využívání digitálního prostředí. Provedení ovlivňují technické

možnosti na straně učitele, školy i na straně rodiny studenta. Z našeho výzkumu jsme také zjistili hodnocení kladů distanční výuky z pohledu žáků 7. – 9. tříd ZŠ. Edukanti uváděli mezi největší klady počet hodin online výuky. Ocenili také vypnuté kamery, které požadovali vyučující. Důvodem vypnutí kamer byl lepší přenos učiva. Někteří žáci kladně ohodnotili online testy, systém a aplikace. Z průzkumu ovšem vyplynulo, že tyto samé věci ostatním nevyhovovaly. Přestože byla zastavena činnost všech zájmových kroužků, hodně dětí uvedlo, že měli více času na své koníčky. Otázkou zůstává, zda se nejednalo jenom o koníčky spojené s hraním her na počítači nebo mobilu.

Zajímavostí bylo, že žáci všech výzkumů prezentovali, že by na online výuce měnili např. počet hodin. Velké procento také uvedlo, že jim styl výuky nevyhovoval a online výuku by už vůbec nechtěli. Pozoruhodností také je, že někteří požadovali změnu začátku vyučování, přesto, že mohli déle spát a odpadl jim čas spojený s cestováním do školy. Adekvátní jim přišlo mít začátek vyučování od 9 hodin. Jiní mezi zápory uvádějí malý přístup spolužáků k aktivitám v hodinách. Nejedna z žaček udává, že není zvyklá trávit tolik času na počítači a trápily ji při online výuce bolesti hlavy. Jiné stížnosti ze stran žáků byly, že ostatní nedělali, co měli, a tím neustále zdržovali ostatní. Většinu edukantů tato forma výuky nebavila, někdy nepochopili učivo a stěžovali si na špatně rozložený rozvrh, který si ovšem učitelé z Vančurova výzkumu pochvalovali. Další měli problémy, protože zapomínali zapnout mikrofony, když měli hovořit. Značné množství dětí upozorňovalo na obrovské množství zadávaných úkolů, což potvrdil i Vančurův a Rokosův průzkum rodičů i dětí, i když ne v takovém rozsahu, jako ten náš. Někteří edukanti přiznali, že vypracovávali zadané úkoly až do 23 hodin. Učitelé je neustále podezřívali z toho, že při testech opisují. Přesto, že děti mohly déle spát, našli se i jedinci vystresovaní z toho, že zaspí začátek vyučování. ČAPV odhalilo, že u 9. ročníků padaly obavy, zda budou uspokojivě připraveni na přijímací zkoušky na střední školy.

Jen velmi mizivé procento žáků udalo, že by byli rušeni rodinnými příslušníky (ať už to byli rodiče, nebo sourozenci). Většina z nich se učila samostatně ve svém pokoji nerušena ostatními. Také pomoc rodičů při tomto typu výuky nebyla tak velká, jako u malých dětí. Čas strávený s učením malých dětí byl pro rodiče velký a vyčerpávající. Většina z nich si svoje školní povinnosti plnila sama. Jak ukazuje průzkum Rokose a Vančury. ČAPV zmiňují, že žáci rozdílně vnímají výhody domácího prostředí.

Ve výzkumu jsme také usilovali o objasnění názorů žáků na připojení při online výuce. Musíme zde připomenout, že někteří z žáků na začátku pandemie vůbec neměli počítač, nebo na něm pracovali rodiče. Ty jim museli rodiče kupovat, nebo byly zapůjčovány ze škol, městských úřadů, charit a dalších institucí. Žáci se nejvíce připojovali z notebooků, ale i z mobilů, pevných počítačů a tabletů. Nejčastěji se tak dělo v dětském pokoji, který měli sami pro sebe. Doba připojení se většinou pohybovala mezi 3-6 hodinami. Hlavně zpočátku byly problémy s připojením obrovské. Úskalím pro ně byla slabá wifi, připojení, některé studenty systém v průběhu hodiny vypínal ze schůzky, nebo měli problémy s mikrofonem.

Zajímala nás také výpomoc spolužáků mezi sebou při distanční formě výuky. Přesto, že spolu žáci komunikovali jenom prostřednictvím sociálních sítí, soudržnosti mezi nimi byla průměrná. Oproti tomu pomoc sourozencům, kteří měli také distanční výuku, byly malá. Podpora rodičů při online výuce u žáků druhého stupně nebyla vysoká. Ti se pravděpodobně více zaměřovali na své mladší potomky, kteří ještě neměli IT znalosti, a byla nutná kontrola jejich učení.

Snažili jsme se také odhalit, zda žákům chyběl v době distanční výuky pohyb a hodiny tělesné výchovy. S politováním však zjišťujeme, že u mnoha žáků se ukázalo, že jim nedostatek pohybu nechyběl. Toto se jevilo už dříve jako velký problém a pandemie jej ještě prohloubila. Jak uvádí odborníci z řad lékařů, mnoho dětí za rok distanční výuky přibraly i 15 kg a s tím souvisí i jejich nedostatečná motorika a počty úrazů po návratů dětí do škol, do hodin tělesné výchovy. Mnohdy

ze strachu ze zesměšnění, nechtějí se sportem opět začínat. Učitelé je proto v dnešní době musí hodně povzbuzovat, aby je znovu přiměli k pohybu. V době distanční výuky žáci ztratili své návyky, které jim rodiče od mala vštěpovali, jako je osobní hygiena a péče o sebe samy. Edukanti uvedli, že déle spali, byli na výuku více připraveni, a přesto se velká část z nich ani řádně neupravila do školního oblečení a zůstávali v pyžamu celou dobu online výuky. Zajímavostí také je, že někteří žáci si pochvalovali, že mohou při online výuce ležet v posteli.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Jako doporučení pro praxi jsme se rozhodli vytvořit celistvý souhrn informací pro praxi týkající se žáků druhého stupně ZŠ při online výuce. Ten jsme získali během studia literatury a z průzkumu k danému tématu. Souhrn představuje rady českých odborníků čerpajících ze zahraničních, hlavně asijských zemí, kde se situace s pandemií vyskytuje častěji.

Obrovským a asi největším problémem se jeví sociální vyloučení žáků, které je postihlo v době pandemie covid – 19. Někteří se s jeho následky budou potýkat ještě dlouho, mnozí navždy. Každý člověk je tvor společenský a tento výpadek edukanty na všech stupních škol velmi zasáhl. Proto bychom nedoporučovali další dlouhodobé vyloučení žáků z toho procesu. Jak ukázal výzkum pro mnohé to mělo zlé následky. Jedná se o dopady psychické i fyzické. Fyzickými dopady myslíme, že děti tráví mnoho času doma u svých mobilů a počítačů a nemají skoro žádný pohyb. Přibývají na váze, jsou neohrabané a nechtějí se hýbat. To je špatně a české školství by se nad tímto celospolečenským problémem mělo více zamyslet.

Trávením velkého počtu hodin u IT techniky také neprospívá očím. Zvedá se počet pacientů s očními problémy a žáků nosícími od útlého dětství brýle, či čočky. Lékaři varují, že děti neměli zatěžovat své oči neúměrným používám mobilů, počítačů, notebooků, či nadměrným sledováním televize. Mluvíme zde o generaci digitálních domorodců, tedy lidí, kteří se narodili v období, kdy počítače a internet byli běžnou každodenní součástí jejich životů. Všichni víme, že enormní používání přístrojů vyzařujících modré světlo (hlavně 1–2 hodiny před spaním) může způsobovat nespavost u dětí i dospělých. Také přílišné užívání této techniky může přivodit nežádoucí závislost. Pokud už jsou jedinci nuceni trávit delší čas na počítači, měli by po půl hodině aplikovat oční cvičení, které znamená upření zraku nejméně po dobu 2 minut do dálky. Ideální je trávit svůj volný čas v přírodě, hleděním do zeleně, což je blahodárné pro naše oči.

O psychických problémech z přílišného používání moderních technologií se lékaři a lidé pracujících na linkách pomoci přesvědčují denně. Sami žáci uváděli bolesti hlavy při online výuce, nesoustředěnost v domácím prostředí, obtížné zapojení některých spolužáků do výuky, stydlivost, strach a nervozita při mluvení do mikrofonu. Velkým problémem se jevilo připojení a slabá wifi. Mezi klady a zároveň zápory dle individualit určitých žáků se může zdát i počet online hodin. Přitom je jasné, že při prezenční výuce by bylo množství vyučovacích hodin větší. Někteří poukazovali na vypnuté kamery, které jedněm vyhovovaly a druzí chtěli, aby byly zapnuty, protože je učitelé podezřívají z hraní videoher. Spornými se ukazuje i systém, rozvrh a aplikace.

Záporem distanční výuky je také zdržování ostatních, protože jak průzkum uvádí, vysvětlení učiva v některých předmětech trvá určitým jedincům delší čas. Z důvodu, pro které byla zachována škola v Březové, ale vidíme, že konkrétním žákům tento styl výuky vyhovuje (sportovci, umělci, děti cirkusových zaměstnanců, nebo žáci, kteří mají problémy se začleňování do kolektivů, či jiné zdravotní znevýhodnění). Došlo k obrovskému posunu v digitální gramotnosti u dětí, rodičů i učitelů. Nutno podotknout, jak ukazují průzkumy, že naši potomci nás v tomto směru dávno předběhli. Od pradávna předávali starší zkušenosti mladým, dnes se situace otočila. Mladá generace čerpá všechny své poznatky z internetu a mnohdy učí své rodiče a prarodiče s touto technikou pracovat. Jistým kladem pro žáky (mnohdy nadané a prahnoucí po vzdělání) je výuka hybridní, kdy mohou i v době nemoci, či karantény sledovat výklad učitele. Tento styl výuky se z pohledu žáků jeví více vhodným než výuka distanční. Iv kritickém období by mohli sledovat výuku a po ukončení nemoci by mohli plynule navázat výukou prezenční. Méně žádoucí pro svou náročnost se jeví pro samotné kantory, kteří nesmí opustit nahrávaný prostor. Tím může být kvalita přenosu zvuku omezena.

Určitě se při distanční formě výuky našlo mnoho podnětů, jak některé její prvky využít i ve stávající prezenční výuce. Žáci sami dávají najevo, že jedině prezenční výuka je pro ně lepší. Má jasná pravidla a řád, která se zde tradují mnoho let. Tak jako celá společnost i školství se vyvíjí, mění a přizpůsobuje. Přesto, že bychom už na distanční formu výuky při dalších nečekaných událostech byli všichni lépe a pružněji připraveni, prezenční se nám jeví jako vhodnější. To přiznávají sami žáci i učitelé. Edukanti by se měli ve školách setkávat se svými spolužáky a prožívat spolu výuku i sdílení svých radostí a starostí, které jsou přiměřeny danému věku. Jsme lidské bytosti a od narození procházíme socializací a není tedy vhodné žít pouze ve virtuální realitě.

Naším doporučením pro praxi je, aby pokud to je jenom možné nebyla přerušena prezenční výuka. Jestliže se tak stane, mělo by to být jenom na dobu nezbytně nutnou. Důležité je také naslouchání žákům, u kterých by to podpořilo jejich psychické zdraví. Zajímavostí by určitě bylo podniknout takový průzkum mezi žáky prvního stupně, středoškoláky s praxí i bez praxe, rodiči i samotnými učiteli. Teprve pak bychom měli celistvý názor na toto dané téma.

ZÁVĚR

V naší práci jsme se zabývali názory žáků na distanční výuku v době pandemie Covid-19. Toto téma je i po otevření všech typů škol velmi aktuální, protože situace s Covidem se vzhledem k jeho mutacím může opět opakovat. I přes velkou proočkovanost se může stát, že jedna z modifikací znovu ochromí zdraví žáků, učitelů a všech pracovníků v našich školách a je nutné s touto variantou neustále počítat. Je proto vhodné a potřebné se danou problematikou dále zabývat. Jelikož naše školství na něco takového nebylo připraveno. Poznatky na danou problematiku v době předcovidové byly velmi malé a spíše v rovině teoretické. Hlavně pokud toto téma spojujeme se žáky základního školství. Dříve se o distanční výuce mluvilo jenom v souvislosti se vzděláváním dospělých, tzn. vysokoškoláků.

Cílem našeho výzkumu proto bylo více si objasnit situaci spojenou s distanční výukou. Pomocí srovnání a doplnění údajů ze všech tří výzkumů jsme zjistili mnoho názorů na tuto problematiku, což obohatilo naše chápání daného tématu. V České republice i ve světě došlo díky pandemii Covid-19 k velkému výpadku přenosu znalostí a informací u všech studentů. Naše děti byly doma při online výuce nejdéle z celé Evropy. Snaha ochránit je před covidem měla i svoje stinné stránky. Mezi největší patří obrovské sociální vyloučení. Že k němu dojde, se předpokládalo, ale že jeho dopady budou až tak zlé, nikdo nečekal. Žádný z nás totiž netušil, že se situace bude vyvíjet tak dlouho. Nejen u nás, ale i v celém světě to mělo velký negativní vliv na žáky všech ročníků. Bylo to také velkou zatěžkávací zkouškou pro jejich učitele a rodiče. Ti mnohdy souběžně řešili těžké životní situace se ztrátou svých blízkých, přišli o zaměstnání, finanční prostředky atd.

Děti se do škol vrátily po téměř 2 letech. Někdy sami požadují hybridní výuku, protože nechtějí ve škole zameškat. Mluvíme zde hlavně o žácích osmých a devátých tříd, kteří si uvědomují, že se brzy budou hlásit na své vysněné střední školy. Musí být tudíž na tyto přijímací zkoušky připraveni. Jedná se také o maturanty chtějící pokračovat ve studiu na vysokých školách. Ti všichni si plně uvědomují, co od svého vzdělání očekávají a jak těžké bylo připravovat se na přijímačky v době distanční výuky.

Z našeho výzkumu víme, že se žáci při online výuce nedokázali naučit stejné množství učiva, jako při výuce prezenční. Spali sice déle a byli více odpočatí, ale i po vyřazení některého učiva pro ně byla online výuka složitější. Měli méně vyučovacích hodin, ale mnohem více úkolů. Jak ukazují všechny výzkumy, v domácím prostředí měli největší problém s udržením pozornosti a nedostatkem názorných ukázek, což všichni potvrdili. Hlavně, a to především z výzkumů vyplívá, jak moc jim chyběli jejich spolužáci, kamarádi, vrstevníci. Člověk je společenský, komunikativní jedinec a není žádoucí, abychom žili jenom ve virtuálním světě. Proto je prostředí školy se svou prezenční výukou pro žáka velmi žádoucí a vhodné. Přímá socializace je nutná. A toto nám potvrdily všechny výzkumy na dané téma.

Výzkum nám také ukázal, že děti při distanční formě výuky více zlenivěly a ztratily zájem o sporty a pohyb celkově. Nastala obrovská ztráta motivace. Z nedostatku pohybu a neustálého sledování IT techniky začínají mít žáci zdravotní problémy. Psychologové, obezitologové, oční lékaři a jiní apelují na to, aby se tato situace s uzavřením škol neopakovala. Množství pacientů z řad žáků se oproti době předcovidové mnohonásobně navýšilo. Naše školství by se nyní mělo více zajímat jak o fyzické zdraví svých svěřenců a také to, aby byly děti ve školách v dobré psychické pohodě. Naslouchání žákovi v tak těžkém období se jevilo jako jeden z nejdůležitějších rysů pro dobrý vývoj jejich psychického zdraví.

Učitelé také na začátku distanční výuky nevěděli, jak má taková výuka probíhat. Pomáhali si všichni mezi sebou, nebo uskutečňovali sebevzdělávání. Postupně se vyřešily technické problémy

a tento styl výuky začal fungovat téměř na všech školách. Přesto došlo k přehodnocování náročné didaktické analýzy postupů, učiva, získávání a připravování rozmanitých výukových materiálů z odlišných a nových pramenů pro pestré prostředí. Bylo třeba přezkoumat výukové cíle a požadavky na produktivitu edukanta. Někteří z kantorů se soustředili jenom na zvládnutí procesu učení, jiní se zajímali i o žákovy sociální a emoční potřeby a navýšili komunikaci s nimi mimo vzdělávací obsah. Z výzkumů je zřejmé, že se učitelé museli hodně přičinit, aby se žáci změnili z pozitivních posluchačů na aktivní a produktivní studenty.

Dnes musíme říct, že už by všichni byli na přechod na distanční, či hybridní výuku více připraveni. V budoucnosti můžeme využívat online prostředky a postupy jako posilu rozdílnosti a originality hlavně z hlediska času, obtížnosti a dodržování různých učebních stylů. Z těchto zkušeností s distanční výukou si můžeme vzít i spoustu cenných poznatků, ovšem prezenční výuce se asi nikdy nevyrovná. Cílem našeho výzkumu bylo zjistit názory žáků na distanční výuku. Byly vysloveny různé názory, potřeby, připomínky žáků na to, co by uvítali, změnili i neměnili na distanční výuce. To jsou velmi důležité informace pro celé naše nejenom základní školství, z kterých by se mělo čerpat do budoucnosti, kdyby byla prezenční výuka opět přerušena.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Během lock-downů musíme opečovávat více zoufalé a unavené rodiče [online], 2021. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/pr/sdeleni-komercni/behem-lock-downu-musime-opecovavat-vice-zoufale-a-unavene-rodice.A211228_104017_komercni-sdeleni_jedli

ČERNÝ, M., CHYTKOVÁ, D., MAZÁČOVÁ, P., ŠIMKOVÁ, G.,2015. *Distanční vzdělávání pro učitele*. Brno: Flow.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020. Statistická ročenka zlínského kraje – 2020 [online]. 18.12.2020 [cit. 7.11.2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-zlinskeho-kraje-2020

Čtvrtina zemí riskuje kolaps školství, 12.9. 2021. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/clanek/ctvrtina-zemi-riskuje-kolaps-skolstvi-40371570

Děti řekly, jak to je: Stinné i pozitivní stránky karantény. Výhody a nevýhody online výuky, 4. 4. 2021. *Blesk.cz* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-koronavirus/673772/deti-rekly-jak-to-je-stinne-i-pozitivni-stranky-karanteny-vyhody-a-nevyhody-online-vyuky.html

Distanční výuka dala zabrat rodičům i dětem, 2020. *TNCZ* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/418163-distancni-vyuka-dala-zabrat-rodicum-i dětem

DOLEŽALOVÁ, Jana, 2009. *Vzdělávání, výuka, cíle, obsah výuky:interaktivní text z obecné didaktiky*. Vyd. 3. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-807-4350-030.

EU countries respond to the effect of coronavirus on their education systems, 2020. *CEDEFOP* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.cedefop.europa.eu/en/news/eu-countries-respond-effect-coronavirus-their-education-systems

FRANIOK, Petr a Dana KNOTOVÁ, ed., 2008. *Učitel a žák v současné škole: sborník z 15. konference České pedagogické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s Českou pedagogickou společností. ISBN 978-80-210-4752-5.

GINTEROVÁ, Monika, 4. 12. 2021. Žákům často chybí triviální IT dovednosti. To může komplikovat i on-line výuku, upozorňuje lektor a manažer vzdělávání. *ČT24: Česká televize* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3407314-zakum-casto-chybi-trivialni-it-dovednosti-muze-komplikovat-i-line-vyuku-upozornuje

HEBÁK, Petr, 2007. *Vícerozměrné statistické metody*. 2., přeprac. vyd. Praha: Informatorium. ISBN 978-807-3330-019.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST, 2009. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-807-3675-714.

KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ, 2008. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-7409-024-0.

KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.

KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.

Kropíková, Marika, 2021, Dopady distanční výuky na žáka i rodiče, [online]. [cit. 2021-03-16], Dostupní z: www.luhacovickezalesi.cz , Https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/eu-countries-respond-effect-coronavirus-their-education-systems [online]. [cit. 2021-04-20]

KUBÁŇKOVÁ, Jarmila, 2021. A co s žáky, kteří odvykli prezenční výuce. *Řízení školy* [online]. **2021**(9) [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.rizeniskoly.cz/cz/casopis/rizeni-skoly/a-co-s-zaky-kteri-odvykli-prezencni-vyuce.m-8318.html

MAČÍ, Josef, 29. 9. 2021. Děti musí kriticky myslet a být motivované. Výuka učitelů projde reformou. *Seznam zprávy* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/deti-musi-kriticky-myslet-a-byt-motivovane-vyuka-ucitelu-projde-reformou-175871#dop_ab_v

MAŇÁK, Josef a Tomáš JANÍK, ed., 2007. *Absolvent základní školy: sborník z pracovního semináře konaného dne 20.-21. června 2007 na Pedagogické fakultě MU*. Brno: Masarykova univerzita pro Centrum pedagogického výzkumu PdF MU. ISBN 978-80-210-4402-9.

MAŇÁK, Josef, 2003. *Nárys didaktiky*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3123-9.

MAŇÁK, Josef, Vlastimil ŠVEC a Tomáš JANÍK, 2017. *O vzdělávání, o učitelství, a tak trochu i o pedagogice: rozhovory na průsečíku tří generací*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8495-7.

MOREIRA TŮMOVÁ, Veronika, 13. 11. 2020. Distanční výuka může negativně ovlivnit současnou generaci. *Zdravě.cz* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://rodice-a-deti.zdrave.cz/distancni-vyuka-muze-negativne-ovlivnit-soucasnou-generaci/

Největší problém distanční výuky v ČR je podle učitelů zapojení všech studentů, 2021. *Fokus* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://www.focus-agency.cz/aktuality/nejvetsi-problem-distancni-vyuky-v-cr-je-zapojeni-vsech-studentu-uvadeji-vyucujici

NEUMAJER, Ondřej, 2020. Vzdělávání na dálku přináší zmatky v pojmech. *Metodický portál rvp.cz* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22678/VZDELAVANI-NA-DALKU-PRINASI-ZMATKY-V%C2%A0POJMECH.html

NOVOTNÁ, Nela, 21. 03. 2021. Negativní vliv pandemie na dětský zrak. *Bety.cz* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.bety.cz/zdravi-a-zivotni-styl/clanky/35662/Negativni-vliv-pandemie-na-detsky-zrak

Online výuka může spustit dětskou závislost na internetu, varuje psycholožka, 9. 2. 2021. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/zdravi/online-vyuka-zavislost-petra-vondrackova.A210208_175015_domaci_lsv

Pedagogická doporučení k návratu žáků do škol, © 2020. *Edu.cz* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.edu.cz/methodology/pedagogicka-doporuceni-k-navratu-zaku-do-skol/

PODŠKUBKOVÁ, Jaroslava a Jiří POSPÍŠIL, 2006. *Didaktika distančního vzdělávání v prostředí vysoké školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1541-0.

PRŮCHA, Jan, 2002. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8621-7.

PRŮCHA, Jan, 2017. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1228-7.

PRŮCHA, Jan, ed., 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 9788073675462.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada, 2004. *Škola a (versus) rodina*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3598-6.

ROKOS, Lukáš a Michal VANČURA, 2020. Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů. *Pedagogická orientace* [online]. **30**(2), 122–155 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://journals.muni.cz/pedor/article/view/14136/11809

SIMONSON, Michael et al, 2006. *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education.* 3 vyd. Upper Saddle River: Pearson/Merrill Prentice Hall. ISBN 0-13-119630-8.

SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. Praha: Grada. ISBN 978-802-4718-217.

SLAVÍK, Milan, 2012. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4054-6.

STEIN, Dominik, 23. 10. 2021. Horší disciplína i zdatnost. Uzavřené školy zanechaly na dětech následky. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/deti-mladez-covid-aktivita-pohyb-sport-krouzky-dovednosti-pandemie-lenost.A211021_160437_domaci_ised

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar, 2011. *Pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2993-0.-

Školy: Distanční výuka se zlepšila, frustrace ale narůstá, 20. 2 2021. *Seznam zprávy* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/skoly-distancni-vyuka-se-zlepsila-frustrace-ale-narusta-143430

ŠVAŘÍČEK, Roman a Hana VOŇKOVÁ, ed., 2021. *Na cestě ke spravedlnosti ve vzdělávání: pedagogický výzkum pro lepší praxi a politiku* [online]. Brno: Česká asociace pedagogického výzkumu a Masarykova univerzita [cit. 2022-03-07]. ISBN 978-80-7392-367-9. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3343087/capv-2021-sborni-k-prispevku-na-ceste-ke-spravedlnosti.pdf#page=333.%20Akademick%C3%A1%20pr%C3%A1ce

The COVID-19 International Student Well-being Study [online], 2021. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://zenodo.org/record/4422711#.Yij2vXHMLcs

VOŇKOVÁ, Hana, ŠVAŘÍČEK, Roman, ed., 2021. *Na cestě ke spravedlnosti ve vzdělávání: Pedagogický výzkum pro lepší praxi a politiku* [online]. Brno: Masarykova univerzita Filozofická fakulta Ústav pedagogických věd [cit. 2022-03-06]. ISBN 978-80-7392-367-9. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1f7YrTPF5O1I1MBPoYExSAXHngdTADSK3/view

Výuka na dálku? Třetina žáků cítila, že se nestíhá učit, 1. 7. 2021. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/vyuka-na-dalku-tretina-zaku-citila-ze-se-nestiha-ucit-40365006

Zákon č. 561/2004 Sb. § 184 a [online], 2022. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#f6875744

ZATLOUKAL, Tomáš et al., 2020. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020* [online]. Praha: Česká školní inspekce [cit. 2022-03-06]. ISBN 978-80-88087-43-4. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/V%c3%bdro%c4%8dn%c3%ad%20zpr%c3%a1vy/Vyrocni-zprava-Ceske-skolni-inspekce-2019-2020_zm.pdf

Zkušenost s distanční výukou i zastaralými učebnicemi přetavili pedagogové do nových pomůcek [online], 2021. In: . [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/olomouckykraj/3359754-zkusenost-s-distancni-vyukou-i-zastaralymi-ucebnicemi-pretavili-pedagogove-do

ZLÁMALOVÁ, Helena, 2001. *Úvod do distančního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0276-9.

ZORMANOVÁ, Lucie, 2014. *Obecná didaktika: pro studium a praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-802-4745-909.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

WHO - World Health Organization

ZŠ – Základní škola

Např.- například

Tzn. – to znamená

Tzv – tak zvaná

EU – Evropská unie

PC – Osobní počítač

Resp. – respektive

IT – Informační Technologie

ZIP – Formát pro archivaci dat

PDF – Přenosný formát dokumentů

TEAM – Kanál konverzace s ostatními členy týmu

MEET – Uspořádání porady, schůze, mítink, setkání

DÚ – Domácí úkol

Moodle – Softwarový balíček navržený ke vzdělávání

eŽákovka – Elektronická žákovská knížka

aplikace Skype pro firmy – Přenos souborů pro zasílání zpráv

SMS – Krátká textová zpráva

Edupage – Aplikace pro studenty, učitele, rodiče

Atd. – a tak dále

ICT – Informační a komunikační technologie

SŠ – střední školy

ČSU – Český statistický úřad

Power Point – Tvorba prezentací

Word – Textový procesor

Excel – Tabulkový procesor

Skype – Program umožňující video hovory

ČR – Česká republika

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

OSN – Organizace spojených národů

MŠ – Ministerstvo školství

Popř. – popřípadě

Whats App – Aplikace

Messenger – Aplikace

Facebook – Aplikace na udržení kontaktu s přáteli atd.

ČAPV – Česká asociace pedagogického výzkumu

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ A TABULEK

Graf 1 – Technika
Graf 2 – Místa pro připojení
Graf 3 – Scree plot pro faktorovou analýzu

Tabulka 1 – Pohlaví studentů
Tabulka 2 – Průměrná doba strávená online výukou
Tabulka 3 – Problémy v rámci online výuky
Tabulka 4 – Co bys změnil na online výuce
Tabulka 5 – Co bys neměnil na online výuce
Tabulka 6 – Hodnocení online výuky
Tabulka 7 – KMO statistika a Bartlettův test
Tabulka 8 – Charakteristická čísla a kumulativní podíl celkově vysvětlené variability
Tabulka 9 – Matice faktorových zátěží
Tabulka 10 – Rozdělení proměnných do faktorů

SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník

Milí žáci,

dovoluji si vás touto formou oslovit a požádat o vyplnění dotazníku.

Jsem studentkou oboru Sociální pedagogiky na UTB Zlín a toto dotazníkové šetření bude použito pro účely mé bakalářské práce s názvem: „Názory žáků na distanční výuku v době pandemie covid-19.“ Všechny údaje, které zde získám budou použity pouze pro účely mé práce a budou zcela anonymní.

Vždy označte pouze jeden správný údaj, pouze u položek 2 a 3 můžete zvolit více odpovědí. U položek 5,6 a 7 doplňte text.

1. Jsi:

Chlapec Dívka

2. Jakou techniku jsi použil/a pro distanční výuku? (Lze zakroužkovat více odpovědí.)

a) pevný počítač

b) notebook

c) tablet

d) mobil

e) jinou

3. Kde ses nejčastěji připojoval/a? (Lze zakroužkovat více odpovědí.)

a) v dětské pokoji samostatně

b) v dětském pokoji sdíleném se sourozencem

c) v kuchyni

d) v ložnici

e) v obývacím pokoji

f) jiná možnost

4. Jaká byla průměrná doba tvé online výuky denně?

a) 6 a více hodin

b) 3-6 hodin

c) méně než 3 hodiny

d) vůbec

5. S čím jsem měl/a při online výuce největší problém.....

……
……..

6. Co bys změnil na online výuce?.....

……
……..

7. Co bys neměnil na online výuce?.....

……
……..

Následující výroky ohodnoťte na škále 1 - naprosto souhlasím až 5 - naprosto nesouhlasím:

č.	položka	Naprosto souhlasím				Naprosto nesouhlasím
		1	2	3	4	5
8.	Online výuka mě baví více než prezenční.					
9.	Online výukou se naučím stejně jako prezenčně.					
10.	Při online výuce pro mě bylo množství vyučovacích hodin dostačující.					
11.	Při online výuce bylo domácích úkolů více než při prezenční výuce.					
12.	Při online výuce mi chyběl společenský kontakt s učiteli.					
13.	Při online výuce mi chyběl společenský kontakt se spolužáky.					
14.	Při online výuce jsem rozuměl probírané látce.					
15.	Od učitelů jsem při online výuce dostával/a dostatečné informace k organizaci výuky.					
16.	Pokud jsem při online výuce nerozuměl probírané látce, tak jsem se zeptal.					
17.	Při online výuce jsem dostával/a dostatek prostoru pro své dotazy.					
18.	Při online výuce jsem byl více aktivní než při výuce prezenční.					
19.	Při online výuce mi chyběla názorná ukázka.					
20.	Při online výuce bylo těžší udržet pozornost.					
21.	Při online výuce jsem si zlepšil/a prospěch.					
22.	Při online výuce mám na své koníčky více času než při prezenční.					
23.	Při online výuce jsem pomáhal s výukou sourozencům.					
24.	Při online výuce jsem pomáhal s výukou spolužákům.					
25.	S online výukou mi pomáhali rodiče.					
26.	Při online výuce jsem měl problémy s připojením.					
27.	Při online výuce mně chyběly hodiny tělesné výchovy.					
28.	Při online výuce jsem déle spal.					
29.	Při online výuce jsem zůstával v pyžamu.					
30.	Při online výuce jsem byl více odpočatý.					
31.	Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci.					
32.	Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen rodiči pracujícími online.					

Děkuji za vyplnění tohoto dotazníku

Jitka Černocká

Výsledky dotazníkového šetření

180 odpovědí

Přijímá odpovědi

Souhrn

Otázka

Individuální

1. Jsi?

DívkaChlapec47,8%52,2%

Hodnota	Počet
Dívka	94
Chlapec	86

2. Jakou techniku jsi použil/a pro distanční výuku? (možnost více odpovědí)

0255075100125Pevný počítač Notebook Tablet Mobil mobil i pocitac jak kdy56 (31,1 %)56 (31,1 %)108 (60 %)108 (60 %)21 (11,7 %)21 (11,7 %)58 (32,2 %)58 (32,2 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)

Hodnota	Počet
Pevný počítač	56
Notebook	108
Tablet	21
Mobil	58
mobil i pocitac jak kdy	1

3. Kde ses nejčastěji připojoval/a? (možnost více odpovědí)

050100150V dětské pokoji samostatněV dětském pokoji sdíleném se…V kuchyni V ložnici V obývacím pokoji zachod kdekoliv kde nebyli lidé a ještě v jídelně.142 (78,9 %)142 (78,9 %)20 (11,1 %)20 (11,1 %)24 (13,3 %)24 (13,3 %)8 (4,4 %)8 (4,4 %)35 (19,4 %)35 (19,4 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)1 (0,6 %)

Hodnota	Počet
V dětské pokoji samostatně	142
V dětském pokoji sdíleném se sourozencem	20
V kuchyni	24
V ložnici	8
V obývacím pokoji	35
záchod	1
kdekoliv kde nebyli lidé	1
a ještě v jídelně.	1

4. Jaká byla průměrná doba tvé online výuky denně?

6 a více hodin3-6 hodin Méně než 3 hodinyVůbec8,9%86,1%

Hodnota	Počet
6 a více hodin	9
3-6 hodin	155
Méně než 3 hodiny	16
Vůbec	0

5. S čím jsem měl/a při online výuce největší problém?

s připojením
s ničím
mikrofon
s internetem
připojení
s mikrofonem
internet
s připojením k internetu
soustředit se
ničím
ukoly
wifi připojení
soustředit se
matematika
rusština
špatně rozložený rozvrh
nebavilo mě to
s tím, že mě učitelky málo vyvolávaly a že si z těch hodin skoro nic nepamatuju.
matika
učitel se mi často sekal a bylo velmi špatně rozumět.
padala wifi a špatny internet
někdy mi nefungoval microfon.
dělalo mi problém pochopit učivo z online výkladů.
nebavalilo mě
s připojením a pozorností
testy
učitelé si pořád mysleli, že opisujeme.
němčina
s připojovíním
s pozorností.
WIFI
s pozorností
se sekáním
nefungovalo mi nekdy se pripojit na hodinu nebo nefungoval mikrofon

.

počítač nemame zrovna úplně novy sekalo se to ale jinak to bylo v pohodě

Připojení

občas slabá WI-FI

učit se

nepozornost

připojení a to učivo

sekal se mi počítač

ze začátku Čeština

někdy připojení/mikrofon

s technikou

množství domácích úkolů

s Koudelkou

slabé počítač a nemáme peníze na nové

matika

nelíbilo se mi že ostatní spolužáci neďelali co měli, takže neustále zdržovali.

WIFI připojení a mikrofon

komunikace s učiteli (kvůli jejich wifi)

měla jsem problém s připojením

wi-fi připojení

se vším

připojení

s internetem

někdy nepochopil dane učivo

s učiteli

s pochopením daného učiva.

největší problém pro mě bylo když mi přestala fungovat wifi a z danné hodiny jsem tím pádem nic nepochytila.

občas se mi sekal hovor, nebo se nedalo připojit, neustálé dívání e do obrazovky, učivo jsem nepochopila tak dobře, jako ve škole

s pochopením nových věcí a učiva

matematika a fyzika

s odpojováním

s WiFi

s připojením, neměla jsem žádný daný režim

s ničím
s připojením, a mikrofonem.
wifi
stíhat všechny úkoly do konce termínu, bylo jich hodně.
bylo to nudné
pochopit učivo z daného předmětu (matematiky).
naučit se nové učivo
soustředit se
vypadávání sítě
s občasným připojováním na hodinu, nebo vůbec s počítačem
pochopit učivo
internet
nemela
cizí jazyk němčina
se soustředěním
Wi-Fi
vypadávaní wifi
úkoly
se špatným internetem
všichni procházeli přes obývací pokoj do kuchyně a pořád tam byl nějaký hluk
pochopit látku např.fyzika
s psaní testů
s mikrofonem
těžké testy z přírazu
se stíháním odevzdat úkol včas kvůli jejich množství
s češtinou
že jsem nepochopila učivo jako kdybych byla ve škole.
nemohl sem se soustredit
s posíláním úkolů...atd. Spojení
s porozuměním učiva
s obrovským množstvím úkolů
testy v přírodopise, připojení (wi-fi)
někdy se mi nešlo připojit na online výuku
jiné (50)

6. Co bys změnil na online výuce?

nic

Nic

nevim

nevím

méně hodin

přístup některých učitelů

Přístup učitelů

Přístup učitelek.

asi nic

Asi nic

nic

méně úkolů a více vyučovacích hodin

ať není online

aby bylo více hodin matematiky, češtiny a angličtiny protože při online výuce to déle trvalo než to všichni žáci pochopili.

Přístup některých učitelů na online výuce

Míň hodin

Aby nebyla tak brzo .

Způsob psaní testů, bylo až příliš jednoduché při nich podvádět.. a věřím, že to i hodně žáků dělalo, ne teda přímo já, ale vím o pár lidech

Mín hodin

Aby jsme se něco naučili

délku vyučování

Způsob komunikace učiteli s dětmi

nwm

Víc času na dělání úkolů.

Změnil bych to,že by se nepřipojovalo , ale zadání by bylo na Edupage.

lepsi vysvetlocvani predmetu

Nevím podle mě Microsoft teams je v pořádku

Chtěl bych míň úkolů

aby online hodiny začínali ve stejný čas nejlépe od 9 hodin

Mín hodin a víc zadávacích

Radši bych chodil do škol.

Styl vyuky

Méně úkolů

program

tridni

přidala bych tam ještě nějaké předměty

nic všecko v pořádku

Chťelo by to nějak přinutit všechny aby dávali pozor

Více času na přípravu domacích úkolů.

Nic, výuka mi zatím vyhovovala.

Nic vše mi vyhovovalo

Hodiny přesně podle rozvrhu, nejradši bych ji vůbec nezaváděl

aby nebyla

Hodiny

moc úkolů

víc vysvětlovaní

aby bylo málo hodin

Testy bych změnila, protože pro mě byly krátké.

Nic, myslím že je vše v pořádku

Určitě bych chtěla o hodinu více a méně úkolů.

nejraději bych byla, kdyby distanční výuka vůbec nebyla :'D

aby to nebyla spací hodina všechno

asi bych nic neměnila

teď v 8 nestíháme a probíráme pořád 7 i když je za chvíli prosinec, celkem mě to štve. online hodiny mi celkem vadily, hlavně mluvení na mikrofon pro mě bylo nepříjemné, radši bych dostávala úkoly zadané bez online výuky a nebo abych nemusela při online výuce odpovídat i když vím, že by to nešlo

Asi nic.

Velké množství úkolů

Míň hodin

nic konkrétního

začínat pozdějc

Online výuka by měla být na discordu

celou bych ji zrusila

Míň úkolů

Způsob vyučování, moc úkolů-dělala jsem je do 23:00

zapínání a vypínání mikrofonu

méně domacích úkolů

aby šli hodiny po sobě
Že nás to v průběhu hodiny vyhazovalo ze schůzky
zábavnější forma úkolú
Učitelé byli náladový a někteří se ani neobtěžovali látku vysvětlit pořádně
Asi aby se to tak nesekalo.
Ať u toho můžem hrát hry
aby to bylo méně chaotické
To že jsem se neviděla s kamarádama tak často jako ve škole.
pocit toho ze sem doma a nezvladnu se soustredit a davat pozor casto sem zaspaval
Přestávky?
Aby si učitel zapnul kameru a ukazoval učivo na tabuli
pro jistotu nic jen by to udělalo větší nepořádek
Aby byly všechny testy online :)
větší čas na dělání úkolů
přístup učitelů k žákum
méně úkolů, méně chaotické
formy úkolu
větší aktivitu žáků
lepší sistém
více hodin
aby jsme se nemohli ztlumovat jakože já třeba učitele
asi povinnost mikrofonu
aby na sebe navazovaly hodiny
-
online hodiny od 9:00
zakázat kamery
Ať není online
aby nebyla online
Asi méně úkolů
počet hodin po sobě
Bez kamer
všechno
Změnila bych na ní to, že jsme byli doma.
méně hodin, spíše zadané úkoly ke kterým mám termín a můžu si sama rozvrhnout čas na úkoly
JINÉ (16)

7. Co bys neměnil na online výuce?

nic

Nic

nevím

nevim

všechno

počet hodin

vypnuté kamery

Nevím

nic bych neměnila

Asi nic

počet online hodin

mohla jsem později vstávat

to že jsme měli jenom 3 hodiny

neměnila bych nic

aby bylovícehodin méně potřebných předmětů např. matematika místo zeměpisu, angličtina místo dějepisu. Zkrátka bych vyměnila méně potřebné předměty za více potřebné předměty.

Aplikace přes kterou online výuka probíha.

Nevim

Že máme vyplé kamery to bych neměnila .

Online výuka mi vyhovovala kvůli tomu, že mi prezenční výuka přijde moc stresující.. učitelé umí být často dost neohleduplní.. někteří mají tendence shazovat některé žáky před třídou. Také mi nechyběli hodiny tělocviku, přijde mi že tělocvik jen snižuje sebevědomí..

nic :)

To že mužeme spát dele

nwm

Počet online hodin.

Neměnil bych internetové písemky.

Mně online vyuka nevadila a vyhovovala mi.

Možnost spát déle

To ze nemuseli byt zaple kamery

.

Zrušil že se žáci nemůžou stlumovat a vyhazovat na schůzce

online výuku

vše kromě hodin

online kontakt s učiteli

systém

Byl bych ve škole.

Nic

Počet vyučovacích hodin

nic všecko v pořádku

vyplé kamery

Mohli jsme vstávat o trochu později

Hodiny jak byli u nás nastavené. Měla jsem více spánku a mohla jsem si rozvrhnout svůj svůj den podle svého.

pohodlí doma, více času pro sebe

počet vyučovacích hodin

vše mi vyhovovalo

Čas

asi nic

hodiny

online testy

Neměnila bych online tabuli a příklady

Hodiny denně

Přístup učitelů.

nejraději bych byla, kdyby distanční výuka vůbec nebyla :'D

Rozvrh

možnost ležet v posteli

Nechal bych všechno tak jak bylo

neměnila bych to, že jsem měla více volného času

nic

Netuším.

Pracování s počítačem

nic bych neměnil

Systém

čas ve kterém vyučování probíhalo

Nwm

aby jsme komunikovali pouze že se slyšíme a né i vidíme (kamery)

zmenila bych ji komplet

nic bych neměnila

počet vyučovacích hodin
délku
Mohla jsem déle spát
Aplikaci
málo učení
Ty hodiny bylo jich malo
možnost více volného času
Přístup žáků.
Míň učení
počet online hodin
Čas dělat úkoly kdy jsem chtěla.
Začínání první hodiny
Aby nebyli zaplé kamery pro děti
online hodiny
Připojení bez kamer
chtěla bych mít stejně online hodin
vše
vstáváni v 9 ráno
vyvolávání
více času
Vypnute kamery
týmsi
písemky
pocet hodin
-
vypnuté mikrofony u testu
Vstávání 5 minut před hodinou
přestávky
nechal bych všechno tak jak je
hodiny jen do 13:00
připojování
hodiny
Nic. Online výuka byla hrozná.
žáci mají větší možnost sami si rozvrhnout čas na dané úkoly a více času na své koníčky
JINÉ (13)

8. Online výuka mě baví více než prezenční.

12345020406035 (19,4 %)38 (21,1 %)53 (29,4 %)29 (16,1 %)25 (13,9 %)

Hodnota	Počet
1	35
2	38
3	53
4	29
5	25

9. Online výukou se naučím stejně jako prezenčně.

12345020406011 (6,1 %)21 (11,7 %)43 (23,9 %)54 (30 %)51 (28,3 %)

Hodnota	Počet
1	11
2	21
3	43
4	54
5	51

10. Při online výuce pro mě bylo množství vyučovacích hodin dostačující.

1234502040608067 (37,2 %)39 (21,7 %)46 (25,6 %)21 (11,7 %)7 (3,9 %)

Hodnota	Počet
1	67
2	39
3	46
4	21
5	7

11. Při online výuce bylo domácích úkolů více než při prezenční výuce.

12345025507510092 (51,1 %)40 (22,2 %)33 (18,3 %)9 (5 %)6 (3,3 %)6 (3,3 %)

Hodnota	Počet
1	92
2	40
3	33
4	9
5	6

12. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt s učiteli.

12345020406028 (15,6 %)35 (19,4 %)41 (22,8 %)36 (20 %)40 (22,2 %)

Hodnota	Počet
1	28
2	35
3	41
4	36
5	40

13. Při online výuce mi chyběl společenský kontakt se spolužáky.

1234502040608072 (40 %)41 (22,8 %)34 (18,9 %)21 (11,7 %)12 (6,7 %)

Hodnota	Počet
1	72
2	41
3	34
4	21
5	12

14. Při online výuce jsem rozuměl probírané látce.

1234502040608022 (12,2 %)63 (35 %)55 (30,6 %)31 (17,2 %)9 (5 %)

Hodnota	Počet
1	22
2	63
3	55
4	31
5	9

15. Od učitelů jsem při online výuce dostával/a dostatečné informace k organizaci výuky.

1234502040608029 (16,1 %)61 (33,9 %)64 (35,6 %)21 (11,7 %)5 (2,8 %)5 (2,8 %)

Hodnota	Počet
1	29
2	61
3	64
4	21
5	5

16. Pokud jsem při online výuce nerozuměl probírané látce, tak jsem se zeptal.

12345020406028 (15,6 %)38 (21,1 %)52 (28,9 %)34 (18,9 %)28 (15,6 %)

Hodnota	Počet
1	28
2	38
3	52
4	34
5	28

17. Při online výuce jsem dostával/a dostatek prostoru pro své dotazy.

12345020406033 (18,3 %)52 (28,9 %)60 (33,3 %)29 (16,1 %)6 (3,3 %)

Hodnota	Počet
1	33
2	52
3	60
4	29
5	6

18. Při online výuce jsem byl více aktivní než při výuce prezenční

12345020406030 (16,7 %)27 (15 %)57 (31,7 %)36 (20 %)30 (16,7 %)

Hodnota	Počet
1	30
2	27
3	57
4	36
5	30

19. Při online výuce mi chyběla názorná ukázka.

1234502040608062 (34,4 %)48 (26,7 %)36 (20 %)21 (11,7 %)13 (7,2 %)

Hodnota	Počet
1	62
2	48
3	36
4	21
5	13

20. Při online výuce bylo těžší udržet pozornost.

12345025507510089 (49,4 %)39 (21,7 %)23 (12,8 %)21 (11,7 %)8 (4,4 %)8 (4,4 %)

Hodnota	Počet
1	89
2	39
3	23
4	21
5	8

21. Při online výuce jsem si zlepšil/a prospěch.

1234502040608046 (25,6 %)63 (35 %)44 (24,4 %)14 (7,8 %)13 (7,2 %)

Hodnota	Počet
1	46
2	63
3	44
4	14
5	13

22. Při online výuce mám na své koníčky více času než při prezenční.

12345025507510099 (55 %)42 (23,3 %)28 (15,6 %)3 (1,7 %)3 (1,7 %)8 (4,4 %) 8 (4,4 %)

Hodnota	Počet
1	99
2	42
3	28
4	3
5	8

23. Při online výuce jsem pomáhal s výukou sourozencům.

12345025507510014 (7,8 %)31 (17,2 %)25 (13,9 %)25 (13,9 %)85 (47,2 %)

Hodnota	Počet
1	14
2	31
3	25
4	25
5	85

24. Při online výuce jsem pomáhal s výukou spolužákům.

12345020406025 (13,9 %)33 (18,3 %)54 (30 %)38 (21,1 %)30 (16,7 %)

Hodnota	Počet
1	25
2	33
3	54
4	38
5	30

25. S online výukou mi pomáhali rodiče.

1234502040608012 (6,7 %)22 (12,2 %)37 (20,6 %)43 (23,9 %)66 (36,7 %)

Hodnota	Počet
1	12
2	22
3	37
4	43
5	66

26. Při online výuce jsem měl problémy s připojením.

12345020406049 (27,2 %)39 (21,7 %)46 (25,6 %)30 (16,7 %)16 (8,9 %)

Hodnota	Počet
1	49
2	39
3	46
4	30
5	16

27. Při online výuce mi chyběly hodiny tělesné výchovy.

12345020406045 (25 %)29 (16,1 %)22 (12,2 %)27 (15 %)57 (31,7 %)

Hodnota	Počet
1	45
2	29
3	22
4	27
5	57

28. Při online výuce jsem déle spal.

12345050100150106 (58,9 %)25 (13,9 %)17 (9,4 %)12 (6,7 %)12 (6,7 %)20 (11,1 %)

Hodnota	Počet
1	106
2	25
3	17
4	12
5	20

29. Při online výuce jsem zůstával v pyžamu.

1234502040608071 (39,4 %)20 (11,1 %)22 (12,2 %)16 (8,9 %)51 (28,3 %)

Hodnota	Počet
1	71
2	20
3	22
4	16
5	51

30. Při online výuce jsem byl více odpočatý.

12345025507510088 (48,9 %)44 (24,4 %)19 (10,6 %)14 (7,8 %)15 (8,3 %)

Hodnota	Počet
1	88
2	44
3	19
4	14
5	15

31. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen sourozenci.

1234502550751007 (3,9 %)7 (3,9 %)16 (8,9 %)26 (14,4 %)34 (18,9 %)97 (53,9 %)

Hodnota	Počet
1	7
2	16
3	26
4	34
5	97

32. Při online výuce jsem se nemohl soustředit, protože jsem byl rušen rodiči pracujícími online.

123450255075104 (2,2%)7 (3,9%)19 (10,7%)22 (12,4%)126 (70,8%)

Hodnota	Počet
1	4
2	7
3	19
4	22
5	126